

**HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
CENTAR DOMOVINSKOG RATA**

10000 Zagreb, Marulićev trg 21
Tel/fax. +3851 48-28-268/221
Žr.račun HPB: HR 92 2390001-1100322371
MB: 1909592, OIB: 57527861125, RAZDJEL:055 GLAVA:35 RKP:40623
e-mail: centar@centardomovinskograta.hr

IZVJEŠĆE O RADU CENTRA ZA 2016.

(proširena verzija)

Klasa: 001-02/17-03/03
Ur.broj: 568-01-17-02
Datum: 15.05.2017.

Zagreb, svibanj 2017.

Sadržaj:

I. Uvod - Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata i njegov ustroj.....	3
II. Odjel za arhivsko gradivo Domovinskog rata i Odjel za znanstveno istraživanje Domovinskog rata.....	4
III. Izdavačka djelatnost.....	15
IV. Kulturno-prosvjetna i znanstvena djelatnost..... (izložbe, promocije izdanja Centra, skupovi, predavanja i tribine u organizaciji ili suorganizaciji Centra te radovi zaposlenika Centra)	26
Prilog 1: Knjige Centra (izdavaštvo – priprema ili tisak).....	41
Prilog 2: (poseban pdf): Financijsko izvješće o radu Centra 2014. (podatke priredila Iva Barišić, dipl.oec., viši financijski savjetnik)	

I. Uvod - Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata i njegov ustroj

Ovo se izvješće odnosi na aktivnosti i izdavačku djelatnost Centra u 2016. godini. Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata (u daljnjem tekstu: Centar) utemeljen je kao javna znanstvena ustanova - specijalizirani arhiv, sa zadaćom prikupljanja, sređivanja, čuvanja te stručnoga i znanstvenoga istraživanja i publiciranja gradiva iz Domovinskoga rata. Centar je osnovan na zahtjev Sabora Republike Hrvatske, osnivač Centra je Republika Hrvatska, a prava i dužnosti osnivača obavlja Ministarstvo kulture RH, u okviru ovlasti Vlade RH. Smješten je u zgradi Hrvatskog državnog arhiva na Marulićevom trgu 21 u Zagrebu. Odluka o osnivanju Centra potvrđena je na Saboru RH u prosincu 2004. godine, a imenovanjem v.d. ravnatelja 2. ožujka 2005. godine Centar je počeo s radom. Zapošljavanjem zaposlenika u veljači 2006. godine, nakon provedenoga javnog natječaja, završen je glavni dio ustrojavanja Centra. Od tada se u Centru *intenzivno prikuplja i sređuje gradivo iz Domovinskoga rata, te provode programske aktivnosti u cilju znanstvenog prikaza događaja iz Domovinskog rata.*

Od srpnja 2013. u Centru radi 18 zaposlenih na neodređeno vrijeme. Zaposlenici su diplomirani povjesničari (sedmero doktora znanosti, a četvero je trenutno na doktorskom studiju), osim dvije zaposlenice zaposlene na administrativnim poslovima (financijskim i pravnim) – univ. spec. oec. i bacc. admin. publ. (bakalaureat javne uprave) i dipl. ekonomist te dva arhivska tehničara (SSS). Svi zaposlenici Centra kojima je to uvjet za posao položili su stručni arhivski ispit. Centar ima tri zaposlenika sa zvanjem viši arhivist, deset zaposlenika sa zvanjem arhivist i dva zaposlenika sa zvanjem arhivski tehničar.

Arhivska djelatnost Centra organizirana je kroz:

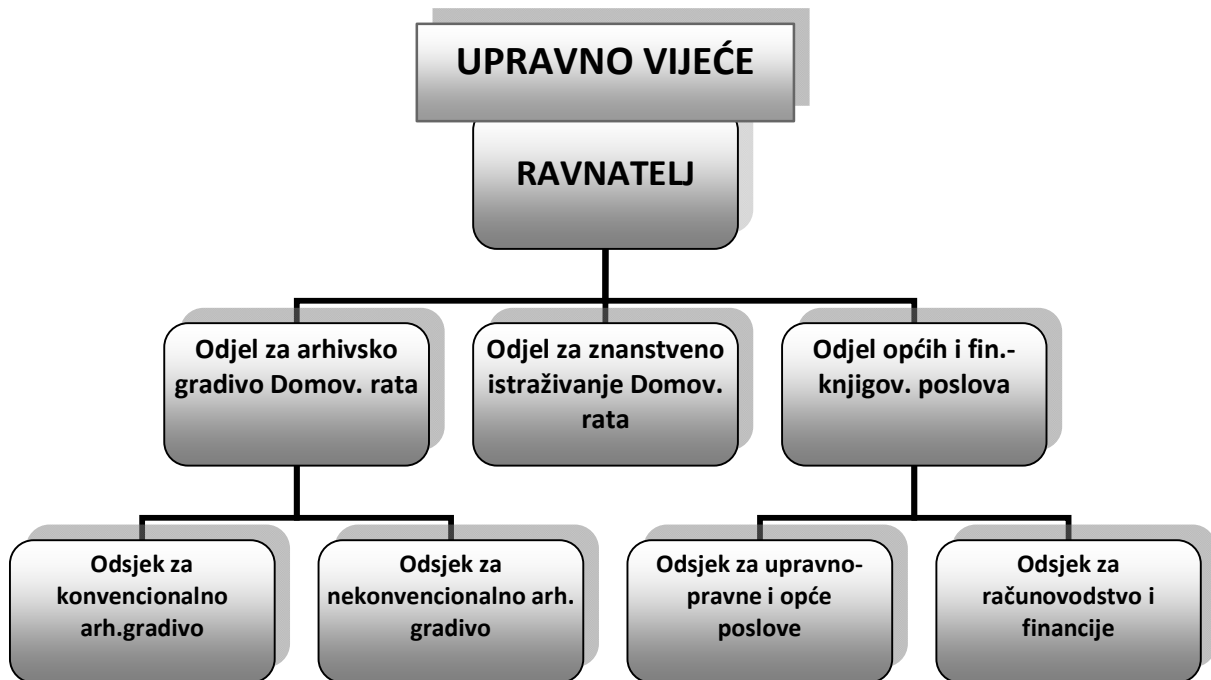
Odjel za arhivsko gradivo Domovinskog rata, koji je prema Pravilniku o unutarnjem redu, radnim mjestima i načinu rada Centra podijeljen na:

- Odsjek za konvencionalno gradivo,
- Odsjek za nekonvencionalno gradivo (fotografija, film, video zapisi)

Uz spomenuti Odjel u Centru su kao zasebne jedinice ustrojeni:

- Odjel za znanstveno istraživanje Domovinskog rata,
- Odjel općih i financijsko-knjigovodstvenih poslova podijeljen na:
 - Odsjek za upravno-pravne i opće poslove
 - Odsjek za računovodstvo i financije

Organizacijska shema Centra:

Prilikom ustrojavanja Centra, uzimajući u obzir strategiju razvoja Centra, uz postojeće odjele neophodne za arhivsku djelatnost, planiran je i Odjel za znanstveno istraživanje Domovinskog rata (predviđen Pravilnikom o unutarnjem redu, radnim mjestima i načinu rada, a sukladno zadaćama u Zakonu o Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata, NN 178/04).

U prvoj polovici 2013., sukladno navodu u sadržaju Strategije Centra za 2013. - 2015. o ustrojavanju Odjela za znanstveno istraživanje Domovinskog rata s vlastitim znanstvenim kadrom, stekli su se uvjeti za njegovo ustrojavanje (*petero zaposlenika Centra je doktoriralo ili je objavilo knjigu, čime su zadovoljili poželjne uvjete*). Time je potvrđeno da se Centar razvija ne samo kao arhivska ustanova - specijalizirani arhiv, nego i kao znanstveno-istraživačka ustanova, čiji će zaposlenici, uz prikupljanje i sređivanje arhivskog gradiva iz Domovinskog rata, raditi i na njegovoj interpretaciji.

II. Odjel za arhivsko gradivo Domovinskog rata

- prikupljanje i zaštita arhivskog gradiva iz Domovinskog rata;
- sređivanje gradiva „Republike Srpske Krajine“ (RSK);
- prikupljanje dokumenata za hrvatske generale iz BiH pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju;
- prikupljanje dokumenata za obranu optuženih pripadnika HVO-a pred Tužiteljstvom BiH;
- selekcija i priprema dokumenata za tiskanje knjiga iz serije: *Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990.-1995. – dokumenti*;

- stvaranje memoarskog gradiva (intervjui sa zapovjednicima i pripadnicima ratnih postrojbi te sudionicima pojedinih događaja),
- traženje dokumenata iz arhivskog gradiva koje se čuva u Centru, na zahtjev Ministarstva unutarnjih poslova, te pravosudnih tijela, kao i ostalih korisnika,
- priprema gradiva za pregled na zahtjev pravosudnih tjela te ostalih korisnika,
- kulturno-prosvjetna djelatnost i izdavačka djelatnost Centra.

Odjel za arhivsko gradivo Domovinskog rata, uz redovnu djelatnost određenu Zakonom o Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata, tijekom godine je istraživao i obrađivao zahtjeve zaprimljene od raznih državnih institucija (Županijska državna odvjetništva RH, MORH, Ministarstvo pravosuđa, Odjeli za ratne zločine MUP-a RH, Odvjetnički timovi osumnjičenih pripadnika HVO-a, itd.). Sve navedeno, s obzirom na obim posla, bogatu izdavačku djelatnost i činjenicu da je Centar središnja arhivska i znanstvena ustanova za prikupljanje i zaštitu arhivskog gradiva iz Domovinskog rata te njegovo istraživanje, zahtijevalo bi veći broj zaposlenika od onog koji Centar sada ima, pa su obavljani razgovori u nadležnom Ministarstvu kulture oko mogućega načina povećanja broja zaposlenika ili suradnika u radu Centra.

Za čuvanje preuzetog i prikupljenog gradiva osigurana su potrebna spremišta. Konvencionalno gradivo čuva se u spremištima u Centru (150 m²) i spremištu u Kerestincu (205,16 m²), koje zbog visine prostora može primiti više od 1000 dužnih metara gradiva, a nekonvencionalno gradivo čuva se u primjerenim uvjetima u posebnim spremištima u Hrvatskom državnom arhivu u Kerestincu i Hrvatskoj kinoteci. Zbog rekonstrukcije spremišta u Kerestincu, trenutno su kapaciteti ukupne površine spremišta koje Centar ima na raspolaganju smanjeni do završetka spomenute rekonstrukcije.

Prikupljanje i zaštita arhivskog gradiva:

(pripremili Mate Rupić i Ana Holjevac Tuković)

U 2016. Centar je preuzimanjem po službenoj dužnosti, darovanjem i otkupom arhivskog gradiva prikupio: 5 d/m konvencionalnog gradiva, 400 medija nekonvencionalnog gradiva (VHS, DVD), 100 pozitiva fotografija, 1200 digitalnih fotografija, 8 digitalnih zemljovida, 50 sati memoarskog gradiva, 700 kartica teksta memoarskog gradiva, periodiku Službeni listovi SFRJ 1956.-1991. (22 registratora), te 280 izvornih karikatura iz vremena Domovinskog rata. Dio preuzetoga gradiva joj nije bio obrađen, tako da će se u donjem dijelu teksta navesti samo ono gradivo koje je obrađeno. U knjizi akvizicija zabilježena su 34 preuzimanja.

Odsjek za *konvencionalno* gradivo: u 2016. (do 15. studenoga) preuzeto je 5 d/m gradiva (50 kutija), tako da Centar sada ima oko 1655 d/m, odnosno oko 16.550 kutija (krajem 2015. navedeno je 1650 d/m, odnosno 16.500 kutija, uz napomenu da sređivanje rasutoga arhivskoga gradiva nije gotovo).

Odsjek za *nekonvencionalno* arhivsko gradivo: krajem 2015. bilo je **16,1 TB** arhivskog gradiva u digitalnom obliku.

Ukupno **3901** (krajem 2015. bilo je 3878) cd/dvd-a tehničkih jedinica;

- a) Zbirka videozapisa imala je **2789** (krajem 2015. bilo je 2776) tehničkih jedinica s oko **3800** (krajem 2015. bilo je 3700) sati videozapisa;

b) Zbirka fotografija imala je **334** (krajem 2015. bilo je 341) tehničkih jedinica s oko **43.500** (krajem 2015. bilo je 42.600) slikovnih zapisa;

U bazi podataka, predviđenoj za obradu i pretraživanje fotografije *IN archive*, obrađeno je i opisano, zaključno s početkom studenog 2015. godine **15.300** (krajem 2015. bilo je 15.156) fotografija;

c) Zbirka memoarskog gradiva imala je **227** (krajem 2015. bilo je 226) tehničkih jedinica s oko **500** (krajem 2015. bilo je 455) sati audio-zapisa;

d) Zbirka vojnih zemljovida krajem 2016. imala je 67 tehničkih jedinica s 380 zemljovidom;

e) Zbirka dokumenata imala je **484** (krajem 2015. bilo je 479) tehničkih jedinica.

Navedenim tehničkim jedinicama treba pribrojiti vanjski disk, na kojem su pohranjeni video i audio zapisi u veličini od 970 GB.

Tijekom 2016., Centar je radi zaštitnog digitaliziranja preuzeo od Ministarstva unutarnjih poslova RH, Policijske uprave Vukovarsko-srijemske, Vinkovci, gradivo RSK (1991.-1998.). Izvršeno je njihovo digitaliziranje, a izvornici su vraćeni Policijskoj upravi. U digitalnom obliku gradivo sadrži **16,1 TB**.

Radi zaštite arhivskog gradiva i sprječavanja daljnjeg oštećenja izvornika do 15. studenoga 2015. digitalizirano (skenirano) je više od 1.320.500 stranica dokumenata, a u sljedećih godinu dana, do 15. studenoga 2016. digitalizirano je još oko 220.000 stranica dokumenata (183.547 stranica gradiva HVO-a, a ostalo je gradivo PS Tovarnik). Ukupno je, dakle, digitalizirano 1.540.500 stranica gradiva. U taj broj nije uračunata digitalizacija dokumenata za potrebe računovodstva.

Krajem 2016. Centar je imao oko 1655 d/m konvencionalnog gradiva, ne računajući pretpostavljene dužne metre gradiva koje se čuva u nekonvencionalnom obliku.

Korisnička služba:

U 2016. godini Centar je zaprimio 84 zahtjeva od fizičkih i pravnih osoba s tim da su upiti pojedinih korisnika višestruki.

Sređivanje arhivskog gradiva:

U 2016. nadopunjeni su postojeći i izdvojeni novi fondovi:

1. 9. korpus JNA
2. 1. brigada TO – VP T-7902
3. 1. operativna zona Sjeverna Dalmacija
4. 15. korpus SVK –VP- 9065 - Korenica
5. 17. MAD – VP 9079 – Udbina
6. 18. korpus Srpske Vojske Krajine
7. 18. MAP – VP 9174 – Stara Gradiška
8. 2. brigada TO – VP T-7903
9. 2. operativna zona –Lika
10. 3. brigada TO –VP T-7904
11. 3. Kordunaška brigada TO
12. 3. operativna zona – Banovina
13. 39. korpus SVK – VP 9136 - Petrinja

14. 4. brigada TO – VP T-7905
15. 4. kordunaška brigada TO
16. 4. lička brigada TO
17. 4. operativna zona Kordun
18. 5. kordunaška brigada TO
19. 5. operativna zona zapadna Slavonija
20. 54. PBR SVK – VP 9165 - Okučani
21. 6. lička brigada TO
22. 7. brigada TO – VP 7907
23. 7. korpus SVK – VP 9031 - Knin
24. 77. POB VP – T-7915 – Knin
25. 8. brigada TO – VP 7908
26. 98. PBR SVK – VP 6167 - Jasenovac
27. Narodna skupština Srpske oblasti zapadna Slavonija
28. Oblasno vijeće Srpske oblasti zapadna Slavonija
29. Osobni fond Janko Bobetko
30. Radio zapadna Slavonija - Pakrac
31. Ratna bolnica „Psunj“ – Bučje
32. Sekretarijat za unutarnje poslove Pakrac
33. Sekretarijat za unutrašnje poslove Okučani
34. Srpski radio Okučani
35. Skupština općine Okučani
36. Taktička grupa -1 – VP 9162 – Jasenovac
37. VP 9174 – Stara Gradiška
38. Zbirka digitalnog arhivskog gradiva
39. Zbirka dokumenata o domovinskom ratu u Bosni i Hercegovini
40. Zbirka fotografija iz Domovinskog rata
41. Zbirka memoarskog gradiva
42. Zbirka stampata
43. Zbirka tiskovina
44. Zbirka Unprofor
45. Zbirka videozapisa
46. Zbirka vojnih pošti JNA Zagreb
47. Zonski štab TO Kordun – VP T-7911
48. Zonski štab TO Lika – VP T -7906

Slijedom navedenog u Centru su do sada izdvojeni slijedeći fondovi i zbirke:

**FONDOVI CIVILNE I VOJNE PROVENIJENCIJE POHRANJENI U HRVATSKOM
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKOM CENTRU DOMOVINSKOG RATA:**

A. UPRAVA

- HR- HMDCDR- 3, Skupština „Republike Srpske Krajine“(1991. - 1995.) , 10 kutija
- HR- HMDCDR- 4, Vlada „Republike Srpske Krajine“ (1991. do 1995.), 45 kutija
- HR-HMDCDR-04/4-1, Komisije za razmjenu zarobljenika Vlade „RSK“, 1 kutija
- HR HMDCDR-04/4-2, Komisije za humanitarna pitanja Vlade „RSK“, (1994.), 1 kutija

HR-HMDCDR-04/4-3, Komisije za popis i procjenu ratne štete „RSK“, (1994. - 1995.) 1 kutija
 HR-HMDCDR-04/4-4, Državni komitet „RSK“ za suradnju s UNPROFOR-om, (1992. - 1993.)1 kutija
 HR-HMDCDR-04-01/1, Ministarstvo inostranih poslova „RSK“ 1991. -1995., 1 kutija
 HR-HMDCDR-04-01/2, Ministarstvo finansija „RSK“ 1991. -1995.,1 kutija
 HR-HMDCDR-04-01/3, Ministarstvo pravosuđa i uprave „RSK“ 1991. -1995., 5 kutija
 HR-HMDCDR-04-01/4, Ministarstvo za ekonomske odnose, privredni razvoj i industriju „RSK“ 1991. -1995., 1 kutija
 HR-HMDCDR-04-01/5, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede „RSK“ 1991. - 1995., 1 kutija
 HR-HMDCDR-04-01/6, Ministarstvo energetike i rudarstva „RSK“ 1991. -1995., 1 kutija
 HR-HMDCDR-04-01/7, Ministarstvo za saobraćaj i veze „RSK“ 1991. -1995., 1 kutija
 HR-HMDCDR-04-01/8, Ministarstvo za urbanizam, stambeno-komunalne poslove i građevinarstvo „RSK“ 1991. -1995., 1 kutija
 HR-HMDCDR-04-01/9, Ministarstvo prosvjete, kulture i fizičke kulture 1 kutija
 HR-HMDCDR-04-01/10, Ministarstvo prosvjete „RSK“ 1991. -1995., 1 kutija
 HR-HMDCDR-04-01/11, Ministarstvo kulture i vjera „RSK“ 1991. -1995., 1 kutija
 HR-HMDCDR-04-01/12, Ministarstvo fizičke kulture i sporta „RSK“ 1991. -1995., 1 kutija
 HR-HMDCDR-04-01/13, Ministarstvo zdravstva i zdravstvenog osiguranja „RSK“ 1991. -1995., 1 kutija
 HR-HMDCDR-04-01/14, Ministarstvo informisanja „RSK“ 1991. -1995., 3 kutije
 HR-HMDCDR-04-01/15, Ministarstvo za rad, boračka i socijalna pitanja „RSK“ 1991. -1995., 1 kutija
 HR-HMDCDR-04-01/16, Ministarstvo trgovine i turizma „RSK“ 1991. -1995., 1 kutija
 HR- HMDCDR- 5, Ministarstvo odbrane „RSK“ 1991. -1995., 24 kutije
 HR- HMDCDR- 19, Ministarstvo odbrane „RSK“ – uprava zapadna Slavonija 1991. -1995., (16 arhivskih kutija, 15 drvenih kutija, 2 knjige) 4,30 d/m
 HR- HMDCDR- 28, Ministarstvo odbrane „RSK“ – uprava sjeverna Dalmacija 1991. -1995., 11 kutija.
 HR- HMDCDR- 35, Ministarstvo odbrane “RSK“- uprava istočna Slavonije, Baranje i zapadni Srem 1991. -1995., 2 kutije
 HR- HMDCDR- 73, Ministarstvo odbrane „RSK“ – uprava Lika 1991. -1995., 19 kutija
 HR- HMDCDR- 74, Ministarstvo odbrane „RSK“ – uprava Banija 1991. -1995.,4 kutija
 HR- HMDCDR- 75, Ministarstvo odbrane „RSK“ – uprava Kordun 1991. -1995.,2 kutija
 HR- HMDCDR- 20, Ministarstvo unutrašnjih poslova „RSK“ 1991. -1995., 4 knjige i 38 kutija
 HR- HMDCDR- 20/1, Posebne jedinice milicije (PJM) Banija 1991. -1995., 4 kutije
 HR- HMDCDR- 20/2, Posebne jedinice milicije (PJM) Benkovac 1991. -1995., 1 kutija
 HR- HMDCDR- 20/3, Posebne jedinice milicije (PJM) Bunić 1991. -1995., 1 kutija
 HR- HMDCDR- 20/4, Posebne jedinice milicije (PJM) Gračac 1991. -1995., 2 kutije
 HR- HMDCDR- 20/5, Posebne jedinice milicije (PJM) Korenica 1991. -1995., 3 kutije
 HR- HMDCDR- 20/6, Posebna jedinica milicije (PJM) Plaški 1991. -1995., 1 kutija
 HR- HMDCDR- 20/7, Posebna jedinica milicije (PJM) Vojnić 1991. -1995., 5 kutija
 HR- HMDCDR- 20/8, Posebna jedinica milicije (PJM) Vrginmost 1991. -1995., 1 kutija
 HR- HMDCDR- 20/9, Posebne jedinice milicije (PJM) Vrhovine 1991. -1995., 1 kutija
 HR- HMDCDR- 20/10, Posebne jedinice milicije (PJM) zapadna Slavonija 1991. -1995., 1 kutija
 HR- HMDCDR- 41, Sekretarijat za unutrašnje poslove Beli Manastir 1991.-1997., 6 kutija

HR- HMDCDR- 76, Sekretarijat za unutrašnje poslove Glina 1991. -1995., 21 kutija
 HR- HMDCDR- 76/1, Stanica javne bezbjednosti (SJB) Dvor na Uni 1992. -1995., 2 kutije
 HR- HMDCDR- 76/2, Stanica javne bezbjednosti (SJB) Glina 1992. -1995., 48 kutija
 HR- HMDCDR- 76/3, Stanica javne bezbjednosti (SJB) Kostajnica 1992. -1995., 2 kutije
 HR- HMDCDR- 76/3/1, Stanica milicije Dubica
 HR- HMDCDR- 76/4, Stanica javne bezbjednosti (SJB) Petrinja 1992. -1995., 3 kutije
 HR- HMDCDR- 23, Sekretarijat za unutrašnje poslove Knin 1991. -1995., 49 kutija
 HR- HMDCDR- 31, Sekretarijat za unutrašnje poslove Korenica 1991. -1995., 4 kutije
 HR- HMDCDR- 10, Sekretarijat za unutrašnje poslove Okučani 1991. -1995., 115 kutija
 HR- HMDCDR- , Sekretarijat za unutrašnje poslove Pakrac 1991. -1995.
 HR- HMDCDR- 77, Sekretarijat za unutarnje poslove Vojnić 1991. -1995., 30 kutija
 HR- HMDCDR- 77/1 Stanica javne bezbjednosti (SJB) Slunj 1992. -1995., 6 kutija
 HR- HMDCDR- 37, Sekretarijat za unutarnje poslove Vukovar 1991.-1995, 13 kutija 3 knjige
 HR- HMDCDR- 14, Skupština općine Zajednica općina Sjeverna Dalmacija i Lika 1990.- 1991. /
 Srpska autonomna oblast Krajina - SAO Krajina/ 4 kutije
 HR- HMDCDR- 14/1, Skupština općine Benkovac SAO Krajina 1991.-1995., 1 kutija
 HR- HMDCDR- 14/2, Skupština općina Donji Lapac SAO Krajina 1991.-1995., 1 kutija
 HR- HMDCDR- 14/3, Skupština općine Drniš SAO Krajina 1991.-1995., 9 kutija
 HR- HMDCDR- 14/4, Skupština općine Dvor na Uni SAO Krajina 1991.-1995., 3 kutije
 HR- HMDCDR- 14/5, Skupština općine Glina SAO Krajina 1991.-1995., 18 kutija
 HR- HMDCDR- 14/6, Skupština općine Gračac SAO Krajina 1991.-1995., 10 kutija
 HR- HMDCDR- 14/7, Skupština općine Knin SAO Krajina 1991.-1995., 7 kutija
 HR- HMDCDR- 14/8, Skupština općina Korenica SAO Krajina 1991.-1995., 4 kutije
 HR- HMDCDR- 14/9, Skupština općina Kostajnica SAO Krajina, 1991.-1995., 1 kutija
 HR- HMDCDR- 14/10, Skupština općina Krnjak SAO Krajina 1991.-1995., 2 kutija
 HR- HMDCDR- 14/11, Skupština općina Obrovac SAO Krajina 1991.-1995., 1 kutija
 HR- HMDCDR- 14/12, Skupština općina Petrinja SAO Krajina 1991.-1995., 13 kutija
 HR- HMDCDR- 14/13, Skupština općina Plaški SAO Krajina 1991.-1995., 3 kutije
 HR- HMDCDR- 14/14, Skupština općine Sisak/ Caprag SAO Krajina 1991.-1995., 3 kutije
 HR- HMDCDR- 14/15, Skupština općine Slunj SAO Krajina 1991.-1995., 6 kutija
 HR- HMDCDR- 14/16, Skupština općine Teslingrad SAO Krajina 1991.-1995., 1 kutija
 HR- HMDCDR- 14/17, Skupština općina Vojnić SAO Krajina 1991.-1995., 1 kutija
 HR- HMDCDR- 14/18, Skupština općina Vrginmost SAO Krajina 1991.-1995., 1 kutija
 HR- HMDCDR- 14/19, Skupština općina Vrhovine SAO Krajina 1991.-1995., 6 kutija
 HR- HMDCDR- 15, Srpska oblast Zapadne Slavonije -
 HR- HMDCDR- 15/1, Narodna skupština Srpske oblasti zapadna Slavonija (1991- 1995)
 HR- HMDCDR- 15/2, Oblasno vijeće Srpske oblasti zapadna Slavonija
 HR- HMDCDR- 15/3, Skupština općine Pakrac 1991.-1995., 26 kutija
 HR- HMDCDR- 15/4, Skupština općine Okučani
 HR- HMDCDR- 27, Vrhovni savet obrane „RSK“ 1993.-1995., 4 kutije

B. PRAVOSUĐE

HR- HMDCDR- 29, Vrhovni sud „RSK“, 17 registratora
 HR- HMDCDR- 36, Okružni sud Knin 1992. – 1995. 57 kutija i 14 knjiga
 HR- HMDCDR- 36/1, Općinski sud Knin 1991. – 1995., 1 kutija
 HR- HMDCDR- 36/2, Općinski sud Gračac 1990., 1 kutija

HR- HMDCDR- 36/3, Općinski sud Korenica 1992., 2 kutije
HR- HMDCDR- 36/4, Općinski sud Benkovac 1991./1995., 2 kutije
HR-HMDCDR- 78, Okružni sud u Glini 1991./1995., 5 kutija
HR-HMDCDR- 78/1, Općinski sud Glina 1991./1995., 2 kutije
HR-HMDCDR- 78/1, Općinski sud Okučani 1991./1995., 1 kutija
HR-HMDCDR- 78/1, Općinski sud Vojnić 1991./1995., 1 kutija
HR- HMDCDR- 65, Okružno javno tužilaštvo Knin 1991. - 1995., 43 kutije
HR-HMDCDR- 79, Okružno javno tužilaštvo Glina 1991./1995., 2 kutije
HR-HMDCDR- 80, Republički sud „RSK“ za prekršaje u Kninu 1991.-1995., 3 kutije
HR-HMDCDR- 81, Kazneno popravni dom Glina 1991.-1995., 2 kutije
HR-HMDCDR- 82, Okružni zatvor Glina 1992.-1995., 6 kutije
HR- HMDCDR- 30, Okružni zatvor Knin 1991.-1995., 13 kutija

E. KULTURA, ZNANOST I INFORMIRANJE

HR- HMDCDR- 39, Srpski radio Okučani 1991.-1995., 5 kutija
HR- HMDCDR-189, Radio zapadna Slavonija, Pakrac

F. ZDRAVSTVO

HR-HMDCDR- 83, Opća bolnica sv. Georgije Vojnić 1993., 1 kutija, 1 d/m prptokola
HR-HMDCDR- 84, Medicinski centar Glina 1993.-1995., 1 kutija , 0,5 d/m protokola
HR-HMDCDR- 87, Crveni križ Drniš 1991./1995., 5 kutija
HR-HMDCDR- 190, Ratna bolnica „Psunj“ – Bučje
HR-HMDCDR -103, Bolnica Sv. Sava Knin, 1 d/m protokola

G. GOSPODARSTVO

HR-HMDCDR- 85, Krajinske šume Vrginmost 1991./1995, 2 kutije
HR-HMDCDR- 86, Naftna industrija Krajine 1992.-1995., 14 kutije

H. POLITIČKE STRANKE, DRUŠTVENO POLITIČKE ORGANIZACIJE I SINDIKATI

HR- HMDCDR- 29, Zbirka političkih stranaka i pokreta u „RSK“ 1990.-1995., 10 kutija

J. VJERSKE USTANOVE

HR- HMDCDR- 34, Srpska pravoslavna crkva 1991./1995., 3 kutije

C. ARHIVSKO GRADIVO VOJNE PROVENIJENCIJE

JUGOSLAVENSKA NARODNA ARMIIJA

HR-HMDCDR 201 - Zbirka arhivskog gradiva JNA
HR-HMDCDR 7 - 9. korpus JNA
HR-HMDCDR 153 - 32. korpus JNA
HR-HMDCDR 202 -10. korpus JNA
HR-HMDCDR 202/1 - 1. operativna grupa
HR-HMDCDR 202/2 - 7. operativna grupa
HR-HMDCDR 203/3 - 3. operativna grupa
HR-HMDCDR 204/4 - 8. operativna grupa

HR-HMDCDR 203 – 5. korpus RV i PVO (Zagreb)

VOJSKA REPUBLIKE SRPSKE KRAJINE

HR-HMDCDR 6 - Glavni štab Vojske Republike Srpske Krajine (Glavni štab TO SAO Krajine;
Glavni štab TO Republike Srpske Krajine) – VP 9000

ZONSKI ŠTABOVI TERITORIJALNE OBRANE VRSK

HR-HMDCDR 177 - Zonski štab teritorijalne obrane Sjeverna Dalmacije - VP T-7901 (I operativna zona TO)

HR-HMDCDR 177/1 - Općinski štab TO Knin

HR-HMDCDR 177/2 - Općinski štab TO Benkovac

HR-HMDCDR 177/3 - Općinski štab TO Obrovac

HR-HMDCDR 178 - 1. brigada TO (Knin) – VP T- 7902

HR-HMDCDR 179 - 1. brigada TO (Knin) – VP T- 7903

HR-HMDCDR 180 - 3. brigada TO (Benkovac) – VP T- 7904

HR-HMDCDR 181 - 4. brigada TO (Obrovac) – VP - 7905

HR-HMDCDR 149 - Zonski štab teritorijalne obrane Lika - VP T -7906 (II operativna zona)

HR-HMDCDR 196/1 - Općinski štab TO Korenica

HR-HMDCDR 196/2 -Općinski štab TO Gračac

HR-HMDCDR 196/3 - Općinski štab TO Donji Lapac

HR-HMDCDR 196/4 -Općinski štab TO Plaški

HR-HMDCDR 124 - 6. divizija JNA Korenica

HR-HMDCDR 127 - 1. motorizirana brigada TO (Gračac)

HR-HMDCDR 126 - 1. brigada TO (Gračac)

HR-HMDCDR 59 - 2. lička brigada TO – VP T-7903

HR-HMDCDR 181 - 4. brigada TO – VP – T- 7905

HR-HMDCDR 146 - 7. brigada TO - VP 7907

HR-HMDCDR 147 - 8. brigada TO - VP 7908

HR-HMDCDR 120 - 145. brigada TO – VP 7910

HR-HMDCDR 180 - 93. Odred TO – VP T-7984

HR-HMDCDR 176 Zonski štab teritorijalne obrane Banija - Vojna pošta T-7916 (IV operativna zona)

HR-HMDCDR 176/1 - Općinski štab TO Glina

HR-HMDCDR 176/2 - Općinski štab TO Kostajnica

HR-HMDCDR 176/3 - Općinski štab TO Dvor na Uni

HR-HMDCDR 176/4 - Općinski štab TO Petrinja

HR-HMDCDR 176/5 - Općinski štab TO Sisak

HR-HMDCDR 182 - Zonski štab teritorijalne obrane Kordun - Vojna pošta T-7911 (IV operativna zona)

HR-HMDCDR 182/1 - Općinski štab TO Vojnić

HR-HMDCDR 182/2 - Općinski štab TO Vrginmost

HR-HMDCDR 182/3 - Općinski štab TO Slunj

HR-HMDCDR 182/4 - Općinski štab TO Karlovac

HR-HMDCDR 154 - 3. kordunaška brigada TO
HR-HMDCDR 155 - 4. kordunaška brigada TO
HR-HMDCDR 156 - 5. kordunaška brigada TO
HR-HMDCDR 12 - Zonski štab teritorijalne obrane zapadna Slavonija - Vojna pošta T-7916 (V operativna zona)

HR-HMDCDR 12/1 - Općinski štab TO Pakrac
HR-HMDCDR 12/2 - Općinski štab TO Daruvar
HR-HMDCDR 12/3 - Općinski štab TO Podravska Slatina
HR-HMDCDR 12/4 - Općinski štab TO Okučani 10,
HR-HMDCDR 12/5 - Općinski štab TO Grubišno polje
HR-HMDCDR 12/6 - Općinski štab TO Slavonska Požega
HR-HMDCDR 12/7 - Općinski štab TO Novska
HR-HMDCDR 148 - 51. odred TO (Pakrac)
HR-HMDCDR 22 - 54. brigada TO (Okučani) – VP 9165
HR-HMDCDR 34 - 63. odred TO (Daruvar) - VP 9168
HR-HMDCDR 35 - 59. odred TO Podravska Slatina - VP 9169
HR-HMDCDR 192 - 98. odred TO Rajić
HR-HMDCDR 195 - 61. haubičko- artiljerijski divizion (had Pakrac),
HR-HMDCDR 193 - 83. mješoviti protuoklopni artiljerijski divizion (mpoad) - Okučani
HR-HMDCDR 194 - 45. lako artiljerijska baterija protuvazdušne obrane (lab PVO) - Okučani
HR-HMDCDR 142 - 91. pozadinska baza (Okučani) – VP 9172

KORPUSI VRSK

HR-HMDCDR 8 - 7. sjevernodalmatinski korpus SVK (Knin) - VP 9031
HR-HMDCDR 8/1 - 1. laka brigada (Vrlika) – VP
HR-HMDCDR 8/2 - 2. pješadijska brigada (Kistanje) – VP
HR-HMDCDR 8/3 - 3. pješadijska brigada (Benkovac) – VP
HR-HMDCDR 8/4 - 4. laka brigada (Obrovac) – VP
HR-HMDCDR 8/5 - 75. motorizirana brigada (Drniš) - VP
HR-HMDCDR 8/6 - 92. motorizirana brigada (Benkovac) – VP

HR-HMDCDR 41- 15. lički korpus SVK (Korenica) – VP 9065
HR-HMDCDR 117 - 9. motorizirana brigada (Gračac) – VP 9068
HR-HMDCDR 118 - 18. pješadijska brigada (Bunić) – VP -9069
HR-HMDCDR 119 - 50. pješadijska brigada (Vrhovine) – VP 9071
HR-HMDCDR 120 - 70. pješadijska brigada (Plaški) – VP 9073
HR-HMDCDR 121 - 103. laka pješadijska brigada (Donji Lapac) – VP 9074
HR-HMDCDR 122 - 37. pješadijski bataljun (Korenica) – VP 9076
HR-HMDCDR 123 - 81. pozadinska baza (Željava) – VP 9081

HR-HMDCDR 196 - 21. kordunaški korpus SVK (Petrova gora) - VP 9104
HR-HMDCDR 128 - 11. pješadijska brigada (Vojnić) - VP 9106 (VP T-7912)
HR-HMDCDR 129 - 13. pješadijska brigada (Slunj) – VP -9107 (VP T-7913)
HR-HMDCDR 130 - 19. pješadijska brigada (Gvozd) - VP 9109 (VP T-7914)
HR-HMDCDR 131- 75. mješovita artiljerijska brigada (Slunj) – VP 9111

HR-HMDCDR 132 - 75. mješoviti artiljerijski divizijun (Blatuša) – VP 9114
HR-HMDCDR 133 - 85. pozadinska baza (Slunj) VP 9117 (VP T-79121)

HR-HMDCDR 52 - 39. banijski korpus SVK (Petrinja) – VP 9136
HR-HMDCDR 134 - 24. pješadijska brigada (Glina) – VP 9138
HR-HMDCDR 135 - 26. pješadijska brigada (Kostajnica) – VP 9139
HR-HMDCDR 136 - 31. pješadijska brigada (Petrinja) – VP 9142
HR-HMDCDR 137 - 33. pješadijska brigada (Dvora na Uni) – VP 9143
HR-HMDCDR 139 - 87. Pozadinska baza (Glina) VP 9146 (VP T-7926)
HR-HMDCDR 138 - Odred Sisak – Caprag (Caprag) – VP 9144

HR-HMDCDR 44 - 18. zapadnoslavonski korpus SVK
HR-HMDCDR 140 - 51. pješadijska brigada – VP 9164 Pakrac
HR-HMDCDR 22 - 54. brigada – VP 9165
HR-HMDCDR 21 - 98. pješadijska brigada (Jasenovac) – VP 6167
HR-HMDCDR 35 - 59. odred (Podravska Slatina) – VP 9169
HR-HMDCDR 34 - 63. odred (Daruvar) – VP 9168
HR-HMDCDR 142 - 91. pozadinska baza (Okučani) – VP 9172
HR-HMDCDR 173 - 18. MAP (Stara Gradiška) - VP 9174
HR-HMDCDR 174 - Taktička grupa (Jasenovac) – VP 9162
HR-HMDCDR 141 - Bataljun za intervencije (Okučani) – VP 9171 (9168)

HR-HMDCDR 49 - 11. slavonsko-baranjski korpus SVK – VP 9189
HR-HMDCDR 49/1 - 35. pješadijsku brigadu
HR-HMDCDR 49/2 - 40. pješadijsku brigadu
HR-HMDCDR 49/3 - 43. pješadijsku brigadu
HR-HMDCDR 49/4 - 45. pješadijsku brigadu
HR-HMDCDR 49/5 - 1. baranjska divizija

HR-HMDCDR 197 - Gardijska brigada VRSK
HR-HMDCDR 9 - Zbirka vojnih zemljovida
HR-HMDCDR 144 - Zbirka UNPROFOR

VOJSKA REPUBLIKE SRPSKE

HR-HMDCDR 198 - 1. krajiški korpus
HR-HMDCDR 199 - 2. krajiški korpus

OSOBNI FONDOVI

HR-HMDCDR 205 - Janko Bobetko
HR-HMDCDR 206 – Zoran Lucić
HR-HMDCDR 207 - Juraj Njavro
HR-HMDCDR 208 - Slobodan Praljak
HR-HMDCDR 1- Tihomir Tunuković
HR-HMDCDR 16 - Vjekoslav Žugaj
HR-HMDCDR 209 - Stankao Ferić
HR-HMDCDR 210 - Radoslav Goger

HR-HMDCDR 211 - Toni Hnojček
HR-HMDCDR 212 - Željko Gašparović

ZBIRKE KONVENCIONALNOG I NEKONVENCIONALNOG ARHIVSKOG GRADIVA

HR-HMDCDR 24 - Zbirka fotografija Domovinskog rata
HR-HMDCDR 11 - Zbirka videozapisa
HR-HMDCDR 25 - Zbirka stampata
HR-HMDCDR 40 - Zbirka tiskovina
HR-HMDCDR 17 - Zbirka memoarskog gradiva
HR-HMDCDR 18 - Digitalna zbirka dokumenata

Za pojedine fondove i zbirke napravljeni su sumarni inventari, analitički inventari ili inventarni popisi prema zahtjevima struke; dakako, s sređivanjem rasutog gradiva i preuzimanjem novog gradiva fondovi se nadopunjuju, a njihovo nadopunjavanje i sređivanje trajat će sve do konačnog preuzimanja cjelokupnog gradiva od institucija RH.

Odjel za znanstveno istraživanje Domovinskog rata

- organizacija stručnih i znanstvenih skupova o Domovinskom ratu,
- organizacija promocija izdavačke djelatnosti Centra,
- organizacija i priprema predavanja o Domovinskom ratu učenicima u školama u Hrvatskoj, kao i na tribinama u Hrvatskoj i inozemstvu, koje su održane na poziv raznih znanstvenih i kulturnih ustanova te udruga,
- priprema izložbi s tematikom Domovinskog rata i pisanje stručnih i znanstvenih radova, te isti poslovi koje su radile kolege na Odjelu za arhivsko gradivo.

Nastavljen je rad na projektu *Izravni demografski gubici Republike Hrvatske u Domovinskom ratu*, odnosno unos podataka u bazu podataka Centra o poginulima u Domovinskom ratu na okupiranom području RH (područje „RSK“, dakle uglavnom osobe srpske narodnosti); tijekom 2016. (zaključno sa studenom 2016.) u bazu su unijeti podaci za 6749 (krajem listopada 2015. bilo je 6203) smrtno stradalih i nestalih osoba: 3851 (2015. bilo je 3755) poginulih, 975 (bilo je 863) ubijenih, 529 (bilo je 463) samoubojstava, 385 (bilo je 338) smrti nakon ranjavanja, 22 (bilo je 21) ubijenih u zatočeništvu, 98 (isto kao i u listopadu 2015.) nepoznatih okolnosti stradavanja i 889 (bilo je 665) nestalih, te 1595 (bilo je 1523) osoba umrlih prirodnom smrću. Dakle, od zadnjeg izvješća, u bazu su uneseni podaci o 618 novih osoba; uglavnom se radi o podacima iz skeniranoga gradiva SUP-a Vukovar, koje je još nije sasvim pregledano. Nakon njegova pregleda konačno će biti sređene i područje istočne Slavonije, zapadnog Srijema i Baranje, za koje Centar do sada nije imao dovoljno podataka o stradavanju. Dakle, u bazu podataka ukupno je upisano 8344 (6749 smrtno stradalih i nestalih + 1595 umrlih prirodnom smrću). (podaci iz dokumenata „Republike Srpske Krajine“ i popisa Uprave za zatočene i nestale Ministarstva branitelja RH).

Podatke priredio Slaven Ružić.

Istodobno, nastavljeno je ažuriranje popisa poginulih branitelja i civila na slobodnom području RH tijekom Domovinskog rata (podaci iz popisa poginulih branitelja Ministarstva obrane i

popisa Ministarstva branitelja); u odnosu na izvješće od prošle godine, popis poginulih branitelja i civila je tijekom ažuriranja nadopunjen podacima, a istodobno su iz popisa uklonjene osobe koje su pod sličnim imenima spomenute dva puta, no konačni podaci zbog nastavka rada na ažuriranju očekuju se tijekom 2017. i 2018., nakon što Ministarstvo uprave (kroz matice rođenih i umrlih), s čijim dužnosnicima je već razgovarano, provjeri i nadopuni podatke iz baze podataka s civilnim žrtvama.

Od 2013., pa tako i u 2016., zaposlenik Centra Ivan Radoš i kolega Tomislav Šulj, suradnici su na znanstveno-istraživačkom projektu *Hrvatski domovinski rat: strukture sjećanja*, kojega su nositelji Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatski institut za povijest i Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata.

Knjižnica Centra:

Sredinom studenoga 2016., knjižnica Centra imala je 1328 pojedinačni naslov (krajem 2015. imala je 1247), odnosno 1995 knjiga (krajem 2015. imala je 1903 knjiga). Uz to u digitalnoj knjižnici je još 408 naslova (krajem 2015. bilo je 381 naslova). Zbog optimalnog iskorištavanja prostora, knjige koje su bile višak izlučene su iz knjižnice.

III. Izdavačka djelatnost

Prema odobrenom programu za izdavačku djelatnost, u 2016. Centar je sam ili u suizdavaštvu objavio osam izdanja, a jedna knjiga je pripremljena za tisak (sadržaj objavljenih knjiga u 2016. prikazan je u opširnjoj verziji Izvješća o radu Centra u 2016. na: www.centardomovinskograta.hr).

Serijski Dokumenti - Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990.-1995.:

Dokumenti, 9. korpus JNA (1991.) - knjiga 19, ur. Ivan Brigović – Ivan Radoš, Zagreb, 2016.

Serijski Memoarsko gradivo: Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990.-1995.:

Stipan Janković, *Sanitet 6. DP Split u Domovinskom ratu*, Zagreb, listopad 2016.

Franjo Križanić, *Dnevnik rata (Ludbreg u Domovinskom ratu)*, Ludbreg, 2016.

Tomislav Bašić, *Sinovi svetoga Josipa*, Split, lipanj 2016.

Ivica Jurčević, *Postrojba Most u obrani Paškog mosta*, Zagreb, prosinac 2016.

Knjige, znanstvene i stručne studije, zbornici radova:

Josipa Maras Kraljević – Ilija Vučur, *Atentat na Hrvatsku – The Assassination of Croatia*, Zagreb, listopad 2016. (znanstvena knjiga - fotomonografija)

Slobodan Lang – Branko Čulo – Bosiljko Domazet, *Spasimo život – Saving Life*, Zagreb, 2016.

Fotomonografija (u suizdavaštvu s Državnim arhivom u Šibeniku)

Radovan Goger, *Šibeniče ti si stina* (zbirka fotografija iz Domovinskog rata, 1991.-1995.), Državni arhiv u Šibeniku – Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2016.

U pripremi za tisak (prosina 2016. godine):

Slaven Ružić, Djelovanje “Vlade RSK” od 1991. do 1992. (znanstvena studija)

O pojedinim knjigama:

Dokumenti, 9. korpus JNA (1991.) - knjiga 19, ur. Ivan Brigović – Ivan Radoš, Zagreb, 2016.

Dokumenti 9. korpusa JNA (1991.) devetnaesta su knjiga u seriji koju je pod naslovom „Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990.-1995. – Dokumenti“, od 2007. počeo objavljivati Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata (dalje Centar). U knjizi su, s potrebnim znanstvenim aparatom, predstavljeni dokumenti iz arhivskog gradiva 9. korpusa JNA, koji se čuvaju u Centru i drugim arhivskim ustanovama u Republici Hrvatskoj. Svi navedeni dokumenti prepisani su, a njihovi originali ili preslike originala u posjedu su Centra. Prilikom prijepisa dokumenata izvršene su nužne transkripcije radi njihove bolje čitljivosti. Veći zahvati u tekstu naznačeni su stavljanjem teksta u uglatu zagradu, a u bilješkama je upozoreno na dijelove dokumenta koji su u izvorniku oštećeni i na dijelove koji su izostavljeni. Jednako tako, radi boljeg razumijevanja, u bilješkama su navedena imena ili prezimena sudionika koja se ne spominju u dokumentu ili podaci o drugim dokumentima i literaturi u kojima se spominje isti događaj. Dakako, dokumenti u knjizi pokazuju stajališta njihovih stvaratelja i zahtijevaju posebnu kritičku raščlambu koja bi ukazala na neobjektivno i netočno navedene, katkad čak i besmislene, podatke u njima. Osim dokumenata 9. korpusa JNA, u knjizi su, u manjoj mjeri, objavljeni i dokumenti jedinica Teritorijalne obrane (TO) tzv. Srpske autonomne oblasti Krajine (SAOK) s područja srednje i sjeverne Dalmacije, koje su od rujna 1991. stavljene pod zapovjedništvo Komande 9. korpusa.

9. korpus JNA (kninski) bio je sastavni dio Vojnopomorske oblasti (VPO), strateške grupacije koja je bila ekvivalent vojnim oblastima i koja je imala zadaću obrane obalnog mora, otoka i morske oblasti na jadransko-pomorskom vojištu. Sredinom 1991. VPO se sastojala od Komande s prištapskim jedinicama, više samostalnih jedinica, Flote sa sjedištem u Splitu, 9. korpusa Kopnene vojske sa sjedištem u Kninu, 5. vojnopomorskog sektora (VPS) sa sjedištem u Puli, 8. VPS- a sa sjedištem u Šibeniku i 9. VPS-a sa sjedištem u Kumboru. Zapovjedno mjesto VPO-a bilo je u Splitu. Zapovjednik VPO-a odnosno Ratne mornarice od srpnja 1990. do svibnja 1992. bio je viceadmiral, a potom admiral Mile Kandić.

Deveti korpus osnovan je 1988. od 9. motorizirane divizije JNA i pokrivaio je područje sjeverne i srednje Dalmacije. Sastav korpusa bio je sljedeći: Komanda s prištapskim postrojbama, 180. motorizirana brigada sa sjedištem u Benkovcu, 221. motorizirana brigada sa sjedištem u Kninu, 316. motorizirana brigada sa sjedištem u Sinju, 9. mješoviti artiljerijski puk, 557. mješoviti protuoklopni artiljerijski puk, 9. inženjerijski bataljun, 70. bataljun veze, 98. sanitetski bataljun, 9. automobilski bataljun i 9. četa ABHO.

Budući da su se komande VPO -a i 8. VPS-a nalazile u Splitu i Šibeniku odakle nisu imale potpun uvid u stanje na terenu, već tijekom kolovoza 1991. postalo je jasno da je 9. korpus, odnosno njegova Komanda, iako nominalno najmanja komponenta VPO -a, uz pristigla ojačanja postao glavni taktički i zapovjedni oslonac JNA na području srednje i sjeverne Dalmacije. To je postalo još očitije kad se zapovjednik VPO -a admiral Mile Kandić s većinom flote JRM-a 25./26. kolovoza 1991. prebacio iz Ratne luke Lora na otok Vis.

Brojčano stanje 9. korpusa, relativno maleno u mirnodopskim uvjetima, raslo je sa zaoštavanjem situacije na terenu, stalnim mobilizacijama i dolaskom novih sastava. U proljeće 1991. 9. korpus bio je popunjen s 4098 pripadnika ili 29 %, što je s početkom ustrojavanja ratnih

jedinica do trenutka počinjanja ratnih djelovanja krajem kolovoza naraslo na 4705 pripadnika ili 33 %. Do kraja godine 9. korpus narastao je po ratnoj formaciji s 14.942 na 28.218 pripadnika, a popuna je iznosila 17.942 pripadnika ili 64 %. Planiranim ustrojavanjem 316. i 11. mtbr broj ljudi u korpusu trebao je narasti do 28-30.000 pripadnika.

Na kraju 1991., 9. korpus ušao je u sastav 2. vojne oblasti sa sjedištem u Sarajevu, osnovane umjesto ukinute 5. vojne oblasti. Zapovjednici 9. korpusa bili su: general-potpukovnik Tomislav Trajčevski (do svibnja 1991.), general-major Špiro Niković (svibanj - rujan 1991.), general-potpukovnik Vladimir Vuković (rujan - prosinac 1991.), general-potpukovnik Ratko Mladić (siječanj - svibanj 1992.) i general-major Savo Kovačević (svibanj 1992.).

Sadržaj dokumenata u knjizi pokazuje pristranost, u početku u skladu s pogledima vojnoga vrha, a potom u skladu s priopćenjima velikosrpske politike, pa je i terminologija koja se koristi ista onoj koju su tada koristili srbijanski političari i plasirali srpski mediji. Tako se u izvješćima uglavnom navodi da je hrvatska strana odgovorna za probleme i sukobe, primjerice, da su pripadnici hrvatskih snaga prvi otvorili vatru, a za civilne i vjerske objekte koji su pogođeni s položaja JNA, kao „opravdanje“ navodi se da su korišteni u vojne svrhe, da su na tornjevima crkava bila „mitraljeska gnijezda“ itd. Između ostaloga, navedena je i laž da su u sukobu na Plitvicama „snage MUP-a koristile minobacače i hemijska sredstva“.

Dokumenti u ovoj knjizi pokazuju da je JNA najkasnije od ljeta 1991. djelovala kao srpska vojska, upotrebljavajući u svojim priopćenjima istu retoriku koju je širila velikosrpska promidžba. Da bi se pokazalo na koji je način vrh JNA svoje vojnike pripremao za sukob i pokušavao ih motivirati za borbena djelovanja, ovdje su navedeni i dokumenti u kojima se nizom laži pokušava homogenizirati srpski narod i vojnici JNA, te opravdati planirana oružana agresija na Hrvatsku. Tako se netočno navodi da „ustaše upadaju u srpska sela gdje pale kuće i kolju pripadnike srpske nacionalnosti“, da ih vješaju - tako da oni „više po ulicama više dana“, te da se „i dalje provodi genocid najcrnje vrste“, odnosno da je „srpski narod izložen progonu i genocidu od ustaških oružanih formacija“. Istodobno dok se negira da u naoružavanju srpskoga stanovništva sudjeluje JNA, s ciljem prikazivanja hrvatskih snaga kao zločinačkih, koje se ne ustručavaju ubijati i vlastiti narod, plasiraju se neprovjereni podaci da su, primjerice, ubijeni „pripadnici hrvatske nacionalnosti koji nisu izrazili lojalnost novoj hrvatskoj vlasti“, ili da je „u Zadru iz škorpiona vjerojatno ubijena jedna djevojka, kao svjedok zločina“, ili da su u Zadru mobilizirana i djeca od 15-16 godina i nose oružje.

U dokumentima se spominje i „angažovanje crne legije“ na hrvatskoj strani, a jedna od „originalnijih“ laži je da se „u sastavu snaga za odbranu Gospića nalaze i dve čete Legije stranaca iz Čada“, kao i da se među „civilnim licima koji u sve većem broju krađu napuštene kuće, stanove i trgovine u Drnišu i okolnim selima“ nalazi i „određeni broj ubačenih pripadnika ZNG-a ili MUP-a“.

JNA se u dokumentima nastoji prikazati prvo kao mirovna snaga koja štiti sigurnost svih građana, pa tako i građana Bokanjca koji se „mogu bezbedno osećati i bez ikakvih problema vratiti svojim kućama“, a potom kao zaštitnik Srba kojima prijeti „genocid“ jer je Republika Hrvatska „podržana od rastućeg njemačko-austrijskog neonacizma“. Tako se ističe „presudna uloga JNA u borbi za opstanak i zajedništvo u Jugoslaviji“, ali i da je „JNA primorana voditi obrambeni rat i štititi srpsko stanovništvo od najezde povampirenog fašizma i ponavljanja genocida nad njime, kao i štititi prava onih naroda koji žele nastaviti zajednički život u novoj Jugoslaviji“. Kao jedan od ciljeva „odbrambenog rata“ koji je povela JNA, navodi se i „spasavanje pripadnika JNA u blokiranim garnizonima“. Naravno, u dokumentima se pritom

prešućuje da je JNA napadala i područja na kojima nije bilo vojarni JNA koje je trebalo „deblokirati“ niti je srpsko stanovništvo na tom području živjelo u većem postotku.

Između ostaloga, u knjizi je navedeno da je na sjednici Predsjedništva SFRJ održanoj 1. listopada 1991., šest njegovih članova jednoglasno ocijenilo „da se zemlja nalazi u stanju neposredne ratne opasnosti“ te da su „stvorenii uslovi za primenu Ustavne odredbe koja reguliše nadležnost Predsjedništva“. Time su stečeni uvjeti da se „deblokira odlučivanje o pitanjima koja su u nadležnosti Skupštine SFRJ i deblokira rad Predsjedništva“, koje je dobilo „pravo da donosi uredbe sa zakonskom snagom iz nadležnosti Skupštine, ako ona ne može da se sastane i da ih donese“. Na temelju te odredbe, Predsjedništvo je 4. listopada 1991. donijelo „naredbu o djelomičnoj mobilizaciji“. Proglašenjem „neposredne ratne opasnosti“ stvoreni su uvjeti za pooštavanje odgovornosti za počinitelje kaznenih djela protiv oružanih snaga, posebice prema vojnim osobama koje bi odbile zapovijed ili poslušnost, prema dezerterima i onima koji se ne bi odazvali vojnom pozivu ili onima koji otuđe oružje ili opremu JNA.

Također, u dokumentima 9. korpusa JNA, posebice njegova „Organa bezbednosti“, navedenim u ovoj knjizi, govori se o odlukama vlasti pobunjenih Srba u Kninu, primjerice o prijedlogu odvajanja „SAO Krajine iz sastava Hrvatske“ (sredina ožujka 1991.), o ostavci zastupnika srpske nacionalnosti s područja „SAO Krajine“ u Hrvatskom saboru (20. ožujka 1991.), o eksplozijama u objektima i građevinama u vlasništvu Hrvata ili hrvatskih poduzeća u Kninu i okolnim selima (od ožujka 1991.), a za čije podmetanje se pokušalo okriviti „grupe članova HDZ-a“, iako izvor potvrđuje „da bar 80 % eksplozija u Kninu i oko Knina čine kninski milicionari“, o sukobu hrvatske policije s pobunjenim Srbima na Plitvicama (31. ožujka 1991.), o prosvjedima građana pred „Komandom garnizona Knin“ (31. ožujka i 1. travnja 1991.), na kojima je akademik Jovan Rašković, predsjednik SDS-a, između ostalog, rekao „da srpske majke ne trebaju i ne smiju trpati svoju djecu u grobove“, da u „komunističkoj Jugoslaviji nije bilo bjednijeg stvora od Srba“ i da on „nije došao da ih vodi u rat, ali će biti s njima“, te na kojem je Milan Martić poručio da je Slobodan Milošević „obećao da će naoružati srpski narod“. Spominje se i da je 1. travnja 1991. „u Titovoj Korenici održana sednica IV SAO Krajine“, na kojoj je donesena odluka „o prisajedinjenju SAO Krajine Republici Srbiji“ i o „mobilizaciji TO SAO Krajina i dobrovoljačkih jedinica“, te na kojoj je od Vlade Republike Srbije zatraženo „da snage MUP-a Srbije pruže svu tehničku i kadrovsku pomoć SUP-u SAO Krajine“. O tome da je spomenuto obećanje o naoružavanju srpskoga naroda u Hrvatskoj ispunjeno, svjedoče i podaci navedeni u ovoj knjizi; primjerice, o dolasku u Knin iz Kragujevca u Srbiji dva kamiona s oružjem, koje je podijeljeno u sela Civljane, Polaču i Vrbnik (6. travnja 1991.), kao i drugi podaci o vozilima s oružjem (kamion s registracijom Novoga Sada u Vojvodini/Srbiji – 22. travnja 1991., kamion s oružjem utovarenim u Golubiću – 15. svibnja 1991.), o podjeli oružja po mjesnim zajednicama u Kninu (noću 13./14. travnja 1991.), itd.

U dokumentima se nalaze i podaci o miniranju željezničke pruge Zagreb - Knin „nakon 23 dana prekida“ (24. travnja 1991., a potom 5. svibnja 1991.), diverzijama na „vodovodne i dalekovodne električne instalacije“, o napadu „martićevaca“ na sela Potkonje i Vrbnik (1. svibnja 1991.), o situaciji u selu Kijevu te napadu JNA i okupaciji toga sela 26. kolovoza 1991., iz kojega je, kako se lažno navodi u dokumentu od 27. kolovoza 1991., stanovništvo otišlo u strahu od „fašističke propagande, klanja i terora“. JNA potom nije spriječila pljačku i paljenje napuštenih kuća u Kijevu. Među ostalim, govori se i o detaljima koji pokazuju narav tadašnje JNA i jugoslavenskog društva do 1990., primjerice, zabilježen je „slučaj“ da je „17. 03. 1991. godine jedan desetar u uniformi i uprtačima prisustvovao misi u rimokatoličkoj crkvi sv. Ante u Kninu“, zbog čega je proveden postupak njegove „identifikacije po osnovu opisu očevidaca“. Govori se i o dolasku

„20 teških četnika“ u Golubić, sa zadatkom da „obučavaju rezervni sastav milicije u Golubiću“, gdje je tada bilo „oko 150 ljudi koji se obučavaju“ (8. svibnja 1991.), o sastancima predstavnika pobunjenih Srba s predsjednikom Srbije Slobodanom Miloševićem (7. lipnja 1991.), o ubojstvu hrvatskog policajca Franka Lisice kod Poličnika, koji je podlegao ozljedama nakon što su ga vatrenim oružjem ranili pripadnici SUP-a Benkovac (2. svibnja 1991.), o ubojstvu vozača iz poduzeća „Dalma“ (23. svibnja 1991.), o upadu „martićevaca“ na područje Drvara (lipanj 1991.), o uhićenju Milana Martića u Bosanskoj Krupi (9. rujna 1991.), o obuci „rezervnog sastava milicije SJB Benkovac“ na strelištu JNA „Mejanica“ kod Benkovca (lipanj 1991.), o stavovima JNA prema proglašenju samostalnosti Republika Hrvatske i Slove-nije, koje je „Savezno vijeće Skupštine SFRJ“ proglasilo „separatističkim i secesionističkim aktom“, o poduzimanju mjera kojima će Oružane snage SFRJ „spriječiti prekrajanje Jugoslavije“ (od kraja lipnja 1991.), o stanju u 9. korpusu JNA (dezerterstva iz korpusa), o borbenom djelovanju 9. korpusa – primjerice, izbijanju njegovih snaga na Maslenički most (9. rujna 1991.) i ovladavanju područjem na drugoj strani mosta (12. rujna), o dolasku snaga iz Srbije u Dalmaciju (30. kolovoza 1990.), o „nestanku četiri željezničke kompozicije JNA s oružjem u reonu Slavenskog Broda“ te ulasku srpskih snaga u Otočac i kritičnoj situaciji u Gospiću (12. rujna 1991.), o ulasku srpskih snaga u Kruševo i Ribnicu (13. rujna), o zauzimanju glavne kasarne i skladišta JNA Kaniža i Podoštra u Gospiću (20. rujna 1991.), o dobrovoljcima „Srpske garde iz Beograda i dezerterima koje hapsi Frenki“ (7. listopada 1991.), o sukobima unutar JNA, o regrutiranju dobrovoljaca u Bubanj Potoku u Beogradu, među kojima su bili i „robijaši“ te o omjeru ispaljenih granata na obje strane, koji zorno prikazuje odnos snaga (12. studeni 1991.), o sudjelovanju „pripadnika rezervnog sastava JNA iz Vojvodine, Srbije i Crne Gore“ u agresiji na Hrvatsku (dokumenti od 15. listopada, 28. studenoga 1991. i drugi), o rušenju Masleničkog mosta – „najvjerojatnije zbog udara groma“ (21. studenoga 1991.), o planovima za osvajanje obale Jadranskog mora, odnosno Zadra, Šibenika, Skradina, Biograda, Drniša, Splita i drugih gradova (s drugim postrojbama JNA i Dubrovnika) i naselja u Dalmaciji, te Gospića i Otočca u Lici (od rujna 1991.), o pripremi postrojbi JNA za rušenje svih vojnih objekata i uništavanje oružja i vojne opreme kako ne bi palo u ruke hrvatskih snaga (8. studenoga 1991.), o rasporedu i sastavu hrvatskih snaga u zoni odgovornosti 9. korpusa (12. prosinca 1991.), o operaciji „Udar-91“ i zadnjem pokušaju osvajanja Zadra i odsijecanja juga Hrvatske u 1991. (30. prosinca 1991.), kao i o drugim podacima koji govore o djelovanju 9. korpusa JNA 1991. godine. Dokumenti objavljeni u ovoj knjizi potvrđuju da je 9. (kninski) korpus JNA djelovao u Hrvatskoj kao sredstvo za ostvarenje cilja velikosrpske politike – da svi Srbi žive u jednoj državi, čije su granice trebale obuhvatiti i područje sjeverne Dalmacije i Like, na kojima je planirano njegovo djelovanje.

Stipan Janković, *Sanitet 6. DP Split u Domovinskom ratu*, Zagreb, listopad 2016.

Autor je u knjizi opisao još uvijek u mnogočemu nepoznat, ali važan, dapače izrazito važan i zanimljiv isječak iz razdoblja Domovinskog rata, njegov tijeka, organizacije, dinamike i ishoda. Riječ je o sustavno, točno i jasno vođenim zapisima koje je autor, kao načelnik zdravstvene struke, uz cijeli niz odgovornih i počesto i po život opasnih zadaća, vodio i uspjevao voditi, a koji nam danas predstavljaju dragocjeno štivo o hrvatskom ratnom sanitetu na primjeru djelovanja 6. domobranske pukovnije Split. Oni predstavljaju svojevrsno poniranje u dubinu tkiva Domovinskog rata u ovom segment. Naime, bez segmenta organizacije i organiziranosti na zdravstveno-sanitetskom planu, u svojoj širini te riječi, Domovinski rat u mnogočemu doista ne

bismo mogli shvatiti i ispravno poznavati. Uzornost organiziranosti, profesionalnost, visoki stručni i etičko-humani standardi i odnosi, kako to i pristoji zdravstvenoj struci, proizlaze iz ovih opisa koji su uvjerljivi i živi. Otkrivaju mnoštvo detalja koji su nam tek danas u svojoj važnosti shvatljivi i kojima se divimo. (...)

Bogato iskustvo autora, sabrano kroz godine i desetljeća poslužilo mu je da u krucijalnim momentima moderne hrvatske povijesti, kad se stvarala suvremena Hrvatska i kad ju se moralo braniti od velikosrpske agresije na njezin prostor i narod, dade svoj doprinos hrvatskoj obrani. Zato ovi zapisi nisu samo memoarsko štivo, iako su oni i to, nego su i izvorna svjedočanstva o golemim naporima koji su poduzimani – u često gotovo nemogućim uvjetima – da se učini sve ono što se treba učiniti, i to, koliko je to više bilo moguće, na najbolji način u spašavanju ljudskih života, kako onih koji su bili u neposrednom dodiru s ratnom ugrozom, na ratnim područjima borbenih crta, tako i onih u posrednom kontaktu, u pozadini borbenih djelovanja.

Ovi zapisi su proizašli iz pera autora koji je kao dragovoljac, nakon što je 1991. godine obavljao zadaću načelnika Saniteta HRM-a (prvog ratnog načelnika Saniteta HRM-a, u sklopnom činu brigadira), a temeljem imenovanja od strane tadašnjeg zapovjednika HRM-a, admirala Svete Letice dana 10. 10. 1991. Svojim već stečenim znanjima i iskustvima sveučilišnog profesora medicinske struke te, zatim, i kao pomoćnika za edukaciju zapovjednika Sanitetskog stožera za srednju i sjevernu Dalmaciju, bio prikupio sva nužna stručna i vojno-organizacijska iskustva da bi o mišljenju odgovornih zapovjednika 6. domobranske pukovnije bude odabran za mjesto načelnika njezine zdravstvene službe. (...)

Ovo je priča o hrvatskom ratnom sanitetu i onima koji su ga stvarali i održavali. Koji su dali sve ono što su najbolje mogli dati u uvjetima kad je to za hrvatski narod i državu bilo od presudnog, životnog značenja.

U metodološkom smislu rukopis ima sva obilježja preglednog izvornog dnevničkog gradiva ali i modernog štiva, neophodnog za razumijevanje cjeline hrvatske povijesti u razdoblju njezina Domovinskog rata. (...)

S obzirom na to da se radi o memoarskom gradivu, urednici nisu intervenirali u autorove bilješke o osobama koje se spominju u knjizi, jer se sadržaj naveden u bilješkama temelji na spoznaji i iskustvu koje je autor stekao tijekom suradnje s navedenim osobama.

Tomislav Bašić, *Sinovi svetoga Josipa*, Split, lipanj 2016.

Roman „Sinovi Svetog Josipa“ hrvatskoga dragovoljca Domovinskog rata i pripadnika HOS-a Tomislava Bašića, temeljen na njegovim sjećanjima, zbog autentičnosti likova i događaja, ujedno je i memoarsko gradivo o Domovinskom ratu. Uz literarne odlike, to je njegova dodatna vrijednost, jer je, uz primarne povijesne izvore, za utvrđivanje i istraživanje povijesnih činjenica iznimno važno prikupljanje i objavljivanje memoarskog gradiva. Tako je i za povijest Domovinskog rata važno prikupiti i objaviti sjećanja i zapise njegovih sudionika, kako bi informacije o tom razdoblju hrvatske povijesti bile što dostupnije istraživačima i cjelokupnoj javnosti.

No, posebna vrijednost ovoga romana je u tome što, osim opisa pojedinih ratnih događaja, opisuje osjećaje i zadire u odnose koji nisu u većem obimu zastupljeni u historiografiji o ratovima, primjerice odnose u obitelji čiji su članovi na ratištu, te osjećaje i razmišljanja djece koja odlučuju otići u rat i roditelja koji ostaju u iščekivanju vijesti s bojišta. U njegovom opisu odlaska u rat i objašnjavanja roditeljima takve iznimno značajne odluke u životima svih koji su dragovoljno odlučili braniti domovinu, mogu se prepoznati tisuće mladića čija je savjest 1991.

bila razapeta između odgovornosti i ljubavi prema domovini i svojim roditeljima, odnosno obiteljima, kad je riječ o onima koji su odlazeći u rat doma ostavljali još i suprugu i djecu. Naravno, ljubav prema domovini i obitelji međusobno je uvjetovana, no ta važna tema ni u javnosti, ni u historiografiji do sada nije dobila primjeren i odgovarajući prostor, tako da se, na neki način, sadržajem ovoga romana, koji nije zanimljiv samo povjesničarima, nego i sociolozima koji se bave problematikom ratova i vojnim psiholozima, otvara tema koja nedostaje u historiografiji o Domovinskom ratu i omogućuje njegov cjelovitiji prikaz. Tim više jer se u romanu prikazuju i ljubavni osjećaji, koji su umnogome uvjetovani autorovim statusom dragovoljca i hrvatskoga vojnika, odnosno proživljenim na bojištu, a što se potom prelama u odlukama važnim za njegovu budućnost. Tome u historiografiji također nije posvećen primjeren prostor, s obzirom na činjenicu da gotovo i nema momka koji je odlazeći u rat svoje osjećaje i odnos prema simpatiji ili curi morao prilagođavati vremenu i okolnostima u kojima je trebala egzistirati njihova veza.

Historiografska vrijednost ovoga romana je i u prikazu odlaska u rat mladića koji nisu bili „dobri“ za Hrvatsku vojsku, ali jesu za HOS, odnosno u demistifikaciji postupka „regrutacije“ u HOS i njegova djelovanja u Domovinskom ratu. Nakon nedavno objavljene knjige hrvatskog dragovoljca, pripadnika HOS-a i vukovarskoga branitelja Damira Markuša – Kutine, ovo je novi pogled „iznutra“ o postrojbama HOS-a koje su postale sastavni dio Oružanih snaga Republike Hrvatske u Domovinskom ratu. I ova knjiga pokazuje da je obrana domovine, odnosno domoljublje, a ne ideologija, bila glavni motiv odlaska pripadnika HOS-a u Domovinski rat. Zato ću, slično kao u predgovoru Markušove knjige, i ovdje istaknuti da je sadržaj ove knjige posebno važan kao memoarsko gradivo hrvatskog branitelja i dragovoljca, pripadnika HOS-a, o njegovom sudjelovanju, ali i o ulozi njegovih suboraca HOS-ovaca u obrani Hrvatske i Bosne i Hercegovine od velikosrpske agresije u 1990-im. On je novo svjedočanstvo da su pripadnici HOS-a, zajedno s pripadnicima ZNG-a, odnosno Hrvatske vojske, i policije, a kasnije i Hrvatskog vijeća obrane i pripadnika MUP-a Hrvatske Republike Herceg Bosne, bili dio „hrvatskih snaga“ u obrambenom i oslobodilačkom Domovinskom ratu. Svoju hrabrost, koju su dragovoljno stavili na raspolaganje Hrvatskoj uklopivši se u sustav zapovijedanja OS RH, pokazali su na najtežim dijelovima bojišta – uključujući Gospić, Vukovar, Dubrovnik, Škabrnju (nakon operacije „Maslenica“), u Hercegovini, u operaciji „Zima 94.“ te drugim akcijama i operacijama...

Kao i u predgovoru Markušove knjige, tako i na temelju sadržaja ove knjige mogu zaključiti: Bez obzira na kontroverze vezane uz nazive postrojbi HOS-a i oznaku HOS-a na kojoj piše „Za dom spremni“, uz podatak da su se pripadnici HOS-a tijekom Domovinskog rata borili časno i srčano, ne čineći zločine, najvažnija činjenica vezana uz sudjelovanje pripadnika HOS-a u Domovinskom ratu, kojih s obzirom na ukupan broj hrvatskih branitelja i nije bilo mnogo, jest da su dragovoljno odlazili tamo gdje su borbe bile najteže, tamo gdje mnogi koji moraliziraju o njihovim motivima nisu imali hrabrosti i domoljublja biti!

Zato zahvaljujem Tomislavu Bašiću za sve što su on i njegovi suborci dali za obranu i oslobađanje Hrvatske, kao i na hrabrosti i odgovornosti da svoj ratni put u Domovinskom ratu, a posebice intimne trenutke toga ratnoga puta, koji je tada svatko proživljavao na svoj način, predstavi javnosti u pisanom obliku. Time nije samo upozorio na zanemarenu činjenicu da su obiteljski i međuljudski odnosi sastavni dio svakoga rata, nego je sačuvao i uspomenu na HOS-ovce koji su za dom i slobodu hrvatskoga naroda i svoje domovine Hrvatske bili spremni dati život.

Ne ulazeći u literarno-književnu vrijednost romana (iako se meni čini dovoljnom da autora mogu nazvati književnikom, ocijenu o tome prepuštam odgovarajućoj struci), želim istaknuti njegovu historiografsku vrijednost, koja se očituje u činjenici da u autorovoj priči svoja tadašnja životna iskustva može prepoznati i tisuće drugih sudionika i sudionica Domovinskoga rata, te zaključiti da je memoarsko gradivo koje nam autor daruje ovim romanom važan izvor za razumijevanje djelovanja HOS-a u Domovinskom ratu te za spoznaju koliko su domoljublje i čovjekoljublje bili presudni u obrani Hrvatske 1991. od napada višestruko brojnijih i neizmjereno bolje naoružanih i opremljenih postrojbi velikosrpskog agresora.

Franjo Križanić, *Dnevnik rata (Ludbreg u Domovinskom ratu)*, Ludbreg, 2016.

Recenzija

Knjiga „Dnevnik rata, Ludbreg u Domovinskom ratu“, autora mr. sc. Franje Križanića u arhivističkom i historiografskom smislu može se okvalificirati kao memoarsko gradivo, no zbog brojnih navedenih dokumenta, ona predstavlja i zbirku dokumenata, koji su, kako je sam autor istaknuo, uključeni u knjigu kako bi se dodatno potkrijepile činjenice iznesene u autorovu dnevniku. Tematski, knjigu možemo podijeliti na pet većih cjelina - uvodni dio, koji uključuje predgovor autora i kratki pregled zbivanja potkraj osamdesetih i početkom devedesetih, središnji dio koji obuhvaća kronologiju događanja iz Domovinskog rata u Ludbregu i djelovanje Kriznog štaba Općine Ludbreg, potom na cjelinu koja obuhvaća poglavlje o ludbreškim policajcima kao braniteljima Vukovara, zajedno s kratkim osvrtom na sam završetak razdoblja mirne reintegracije Hrvatskog Podunavlja u poglavlju „Slobodni Vukovar“. Sljedeću tematsku cjelinu čine tri poglavlja posvećena braniteljima s ludbreškog područja koji su bili pripadnici 1. gardijske brigade - „Tigrovi, 7. gardijske brigade – „Pume“ i 3. gardijske brigade – „Kune“. Naposljetku, posljednja, zaključna cjelina obuhvaća poglavlja „Poslije Oluje“ i „Pogled s distance“- svojevrsni autorov epilog.

U uvodnom dijelu autor je, koristeći se odabranom relevantnom historiografskom literaturom, dao kratak pregled događanja kasnih osamdesetih i početka devedesetih godina prošloga stoljeća u tadašnjoj SFRJ, pokušavši tako objasniti čimbenike koji su doveli do raspada Jugoslavije i početka velikosrpske agresije na Hrvatsku.

Središnji te ujedno sadržajno i faktoografski najbogatiji dio knjige čine dnevnički zapisi autora kao predsjednika Kriznog štaba Općine Ludbreg, popraćeni izvornim kronološki poredanim dokumentima, sjećanjima sudionika zbivanja te fotografijama s prve crte bojišnice. Autor u svom dnevniku minuciozno opisuje osnutak i djelovanje Kriznog štaba od 10. rujna 1991. kad je održana prva sjednica do 22. veljače 1992. Iako dnevnički zapisi o djelovanju Kriznog štaba završavaju tim datumom, autor u ovom dijelu zahvaća i razdoblje do potkraj 1992., donoseći podatke o ranjenim i poginulim braniteljima s ludbreškog područja te naposljetku o promaknućima i dodjelama činova. Uz dokumente koji se odnose na samo djelovanje Kriznog štaba, kao i regionalnih civilnih i vojnih institucija, autor donosi i brojne dokumente „viših tijela“ – Zapovjedništva ZNG-a, Zapovjedništva Operativne zone Bjelovar te vlade i ministarstava RH, koji se odnose općenito na djelovanje kriznih štabova na državnoj razini. Po značaju i zanimljivosti posebno se ističu dokumenti Zapovjedništva ZNG-a jer oslikavaju situaciju u blokiranim vojarnama JNA te zbivanja uoči i nakon njihova osvajanja. Uz to, svakako su značajni i dokumenti Zapovjedništva Operativne Zone Bjelovar, koji se odnose na angažiranje i mobilizaciju oružanih snaga s ludbreškog područja. Osim dokumenata civilnih i vojnih vlasti, autor donosi i dokumente različitih gospodarskih subjekata, koji svjedoče o njihovu

angažiranju oko logističkih potreba, kao i donacijama, kojima su materijalno pomagali obrani Republike Hrvatske.

Posebno poglavlje posvećeno je ludbreškim policajcima kao braniteljima Vukovara. Ovdje se donose njihove kratke biografije, odnosno sažet ratni put, uz podatke o ranjavanjima, umirovljenju, odlikovanjima i unapređenjima u više činove. Iz knjige „Vukovaraždin 1991. izdvojena su osobna svjedočanstva pojedinih branitelja. Kao svojevrsni epilog tih zbivanja slijedi iduće poglavlje „Slobodni Vukovar“ u kojem autor opisuje svoje sjećanje na „Vlak mira za Vukovar“ (8. lipnja 1997.) te posjet Vukovaru dvije godine kasnije

Tri poglavlja koja obuhvaćaju Prvu, Sedmu i Treću gardijsku brigadu, odnosno Tigrove, Pume i Kune, uz kratak opis njihova ratnog puta, čine uglavnom osobna svjedočanstva branitelja s ludbreškog područja i biografije poginulih branitelja

Knjiga završava poglavljima „Poslije Oluje“ i „Pogled s distance“, u kojem autor donosi vlastita promišljanja i poglede na ratna i politička zbivanja turbulentnog razdoblja s početka devedesetih godina, ali se ujedno osvrće i na razdoblje jednostranačkog političkog sustava u bivšoj Jugoslaviji. Uz to, autor se, u svojoj potrazi za objašnjenjem fenomena komunizma i komunističkog režima ne ograničava samo na prostor bivše države, već ga stavlja u širi kontekst europskog prostora, donoseći pri tom citate književnika i mislilaca iz istočnog i zapadnog europskog kulturnog kruga.

Naposljetku, zbog brojnih podataka i dokumenata, kojima su popraćeni autorovi dnevnički zapisi, ova je knjiga vrijedan izvor znanja o doprinosu ludbreškog kraja i njegovih stanovnika obrani Republike Hrvatske u Domovinskom ratu.

dr. sc. Željka Križe

Ivica Jurčević, *Postrojba Most u obrani Paškog mosta*, Zagreb, prosinac 2016.

Riječ urednika

Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata (dalje Centar) osnovan je radi prikupljanja i sređivanja arhivskoga gradiva iz Domovinskog rata. Jedna od zadaća Centra je da, uz primarne povijesne izvore, zbog njegove iznimne važnosti za utvrđivanje i istraživanje povijesnih činjenica, prikuplja i objavljuje memoarsko gradivo – sjećanja, izjave i zapise sudionika Domovinskoga rata, kako bi informacije o tom razdoblju hrvatske povijesti bile što dostupnije istraživačima i cjelokupnoj javnosti.

Iako se drži sekundarnim gradivom, bez memoarskog gradiva nije moguće u potpunosti razumjeti povijest, posebice događaje o kojima ne postoje izvori, odnosno procese o kojima su izvori oskudni. Naime, privatne zabilješke i intervjui, odnosno sjećanja i zapisi neposrednih sudionika događaja iz Domovinskoga rata često otkrivaju nepoznate događaje ili nepoznate aspekte dobro poznatog događaja, te redovno bacaju novo svjetlo na neistražena područja. Njima je moguće nadopuniti postojeće dokumente i pomoći da informacije o tom razdoblju hrvatske povijesti postanu što cjelovitije, a iznošenje osobnih dojmova može pomoći razumijevanju atmosfere i međusobnih odnosa, primjerice u nekoj postrojbi tijekom izvršavanja zadaća ili nakon nekog izvanrednog događaja, što je iz službenih dokumenata vrlo teško iščitati. Uza to, prikupljanjem memoarskoga gradiva pokazuje se poštovanje i zahvalnost prema sudionicima pojedinih događaja iz povijesti, odnosno ljudima koji su svojim životom, prije svega odgovornošću, hrabrošću i žrtvom, zadužili zajednicu kojoj pripadaju.

Upravo zbog navedenoga Centar je pokrenuo seriju *Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990.-1995. – memoarsko gradivo. Postrojba Most u obrani Paškog mosta* jedna je od knjiga u

toj seriji, čiji autor Ivica Jurčević domaćim dijalektom prepričava kako su njegovi sumještani i suborci u jesen 1991. branili (i obranili) Paški most, tada zasigurno jedan od strateški najvažnijih objekata u Hrvatskoj.

Dakako, iako autor sadržaj svoje knjige dijelom temelji na zabilješkama iz 1991., zbog mogućeg subjektivnog dojma izlagača, ali i vremena koje je proteklo od događaja o kojima se piše, memoarsko gradivo je podložno i manje objektivnim prosudbama i zaključcima, zbog čega treba biti oprezan u njegovu korištenju, odnosno treba ga obvezno usporediti s dokumentima te s ostalim memoarskim gradivom (primjerice, sa svjedočenjem većega broja ljudi o istom događaju ili s memoarima ostalih sudionika).

Zbog načina pisanja i autorove spisateljske nadarenosti, osim preciznog pregleda napada zrakoplova neprijateljske i prosrpski orijentirane JNA na Paški most, sadržaj ove knjige dočarava međuljudske odnose na bojištu, ističe toplinu i duhovitost ljudi koji su se svojevolumeno našli u nametnutoj nevolji (rat je velika nevolja!), a jednako tako, čitajući ovu knjigu može se spoznati i ambijent u kojem su branitelji Paškog mosta uredili i držali svoje obrambene položaje.

U svakom slučaju, ova je knjiga prilog istraživanju povijesti Domovinskoga rata, točnije prilog o sudjelovanju otočana, u ovom slučaju mještana otoka Paga u obrani Hrvatske 1991., odnosno u obrani Paškoga mosta, a činjenica da se ona objavljuje u izdanju Matice hrvatske govori i o njejoj literarnoj vrijednosti.

Josipa Maras Kraljević – Ilija Vučur, *Atentat na Hrvatsku – The Assassination of Croatia*, Zagreb, listopad 2016. (znanstvena knjiga - fotomonografija)

Uvod

Zrakoplovi Jugoslavenske narodne armije (JNA) raketirali su 7. listopada 1991. Banske dvore, političko središte Hrvatske, na Trgu sv. Marka na povijesnom Gradecu - Gornjem gradu u Zagrebu, glavnom gradu Hrvatske i svih Hrvata. Tim klasičnim činom državnoga terorizma, JNA je, tada već kao sredstvo provođenja velikosrpske politike oružanim putem, pokušala ubiti legitimno izabranoga predsjednika Republike Hrvatske Franju Tuđmana, koji je u svom uredu imao sastanak s predsjednikom Predsjedništva tadašnje države - Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ) - Stjepanom Mesićem i predsjednikom Saveznog izvršnog vijeća SFRJ Antom Markovićem. Očigledno, čekao se trenutak u kojem će sva trojica biti na okupu, jer su i Mesić i Marković, iako bez većeg političkog utjecaja, kao Hrvati na formalno značajnim saveznim dužnostima ipak bili prepreka jugounitarističkim i velikosrpskim snagama za nesmetano provođenje njihove politike i pokušaj uvođenja ratnog stanja u SFRJ, koje je vojni vrh JNA i političko vodstvo Srbije tražilo. U trenutku napada na Banske dvore, na drugoj strani Markova trga, u zgradi Hrvatskoga sabora nalazili su se saborski zastupnici. Navedenog je dana završavao tromjesečni moratorij na odluke o samostalnosti Hrvatske i Slovenije, potpisan na Brijunima 7. srpnja 1991. (*Brijunski sporazum*), pod pritiskom Europske zajednice i SAD-a. Okolnost da su na istom mjestu u isto vrijeme bili Predsjednik Republike Hrvatske kao glavni politički protivnik i predstavnici saveznih institucija koji su, makar formalno, ometali centralističko-jugoslavenske, odnosno velikosrpske političke i vojne planove, te prestanak moratorija na Ustavnu odluku o samostalnosti i suverenosti Hrvatske, zasigurno su presudile u odluci vojnog vrha JNA da zapovjedi zračni napad na Banske dvore 7. listopada 1991. godine.

(...)

Kako bi izgledala hrvatska povijest bez jasne vizije i energičnosti Tuđmanova državničkog vodstva koje je ratnih 1990-ih ujedinjavalo narodne snage, može se samo nagađati. Ostaje za

povijest poruka hrvatskoga predsjednika Franje Tuđmana koju je dao u izjavi za Hrvatsku radioteleviziju uvečer 7. listopada 1991.: „Napavši Banske dvore učinili su i politički zločin, zločin koji će pamtiti pokoljenja i čovječanstvo. ... Kao što vidite nisu uspjeli, pa sve da su i uspjeli Hrvatska bi živjela i bez mene, ali živjet će i sa mnom u oslobađanju od okupatora i u izgradnji. Uskrisit ćemo i obnovit ćemo Hrvatsku!“

Slobodan Lang–Branko Čulo–Bosiljko Domazet, *Spasimo život – Saving Life*, Zagreb, 2016.
Predgovor

Na području RH oslobođenom u operacijama “Bljesak” i “Oluja” (bivši sektori Zapad, Sjever i Jug) sredinom rujna 1995. živjelo je 38.594 stanovnika: od toga 14.613 ljudi zatečeno je prilikom oslobađanja, 10.772 prognanika su se vratila, a 13.209 osoba pristiglo je nakon što su prognani iz Bosne i Hercegovine i Srbije (uglavnom iz Vojvodine). Samo na području bivših sektora Sjever i Jug (oslobođenih u operaciji “Oluja”), raštrkano u više od 600 naselja, bez ikakve sigurnosti, obitelji i zdravstvene zaštite, a često i bez struje, vode i grijanja, ostalo je živjeti oko 10.500 stanovnika, najvećim dijelom srpske nacionalnosti (više od 70%) i starije dobi. Nakon “Oluje” hrvatske vlasti odmah su započele s humanitarnim radom i poduzele niz mjera za pomoć stanovništvu zatečenom na oslobođenom području. Do 18. kolovoza 1203 osobe (u 826 domaćinstava) na oslobođenom području primile su novčanu pomoć. Pomoć je pružena u tri navrata, a do prosinca 1995. predana je u 7456 domaćinstava s ukupno 13.185 članova. U prosincu 1995. ti su korisnici uključeni u redovni sustav socijalne skrbi. Svim stanovnicima koji su ostali na oslobođenom području, a kojima je medicinska pomoć bila hitno potrebna, osigurano je pravo na zdravstvenu zaštitu, bez obzira na to jesu li imali zdravstveno osiguranje. Radi zaštite starih i nemoćnih osoba koje su ostale u svojim domovima na oslobođenom području odmah su uspostavljeni centri za socijalni rad u Kninu, Drnišu, Benkovcu, Glini i Petrinji, a zbog zatečenog stanja na terenu osnovani su novi centri u Hrvatskoj Kostajnici, Slunju, Topuskom, s područnim uredima u Vojniću i Gvozdu (Vrginmostu), u Dvoru, Korenici, Obrovcu i Gračacu, s područnim odjelom u Donjem Lapcu. Srpskim civilima koji su krenuli prema Srbiji pomoć je pružena u centrima za pružanje pomoći u Glini, Sisku, Lipovljanima, Lužanima i Lipovcu. Hrvati koji su istodobno protjerani iz Srbije, odnosno iz Vojvodine, te Bosne i Hercegovine, kao žrtve odmazde zbog operacije “Oluja”, smješteni su u improvizirane prihvatne centre u Bjelovaru, Slatini, Orahovici i Virovitici.

Zbog poodmakle dobi većine stanovništva ostalog na oslobođenom području, te zatečenih uvjeta života i neposrednog dolaska zime, Vladine ustanove i ministarstva RH te nevladine hrvatske i međunarodne organizacije (Hrvatski Crveni križ, Međunarodni Crveni križ, Crveni polumjesec, UNHCR, UNICEF itd.) pripremili su poseban projekt za njihovo organizirano zbrinjavanje tijekom zime. Pod nazivom “Spasimo život” pokrenut je početkom listopada 1995.; uz zahtjev da mu se dodijeli visoki prioritet, podržao ga je i hrvatski predsjednik Franjo Tuđman.

U dva mjeseca je u 604 naselja na području od 10.497 km² zbrinuto 10.594 osoba (6380 žena i 4214 muškaraca, odnosno 70,4% Srba, 27,6% Hrvata i 2% ostalih). Među napuštenim osobama 76% bilo je starije od 60 godina, a oko 20% između 26 i 59 godina. Mnogi od njih sami vjerojatno ne bi preživjeli zimu.

U 73 naselja ostala je živjeti samo jedna osoba, u 155 naselja 2-5 osoba, u 104 naselja 6-10 osoba, u 73 naselja 11-20 osoba, u 119 naselja više od 21 osobe, a 80 naselja bilo je potpuno napušteno.

Više od 80% preostalog stanovništva zatečeno je bez prihoda, a njih oko 80% požalilo se na

zdravstvene tegobe. Uz potporu Međunarodnog Crvenog križa, od studenoga 1995. na oslobođenom području stalno je angažirano osam pokretnih timova za socijalnu pomoć, dva za medicinsku i dva za tehničku pomoć Hrvatskoga Crvenog križa. Do kraja te godine 379 napuštenih osoba pristalo je na smještaj u razne ustanove za njegu starih osoba širom Hrvatske.

S ciljem normalizacije hrvatsko-srpskih odnosa i stvaranja uvjeta za povratak srpskih izbjeglica u Hrvatsku, Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske na sjednici održanoj 20. rujna 1996. donio je *Zakon o općem oprost*, kojim je dan “opći oprost od kaznenoga progona i postupka počiniteljima kaznenih djela počinjenih u agresiji, oružanoj pobuni ili oružanim sukobima, te u svezi s agresijom, oružanom pobunom ili oružanim sukobima u Republici Hrvatskoj”, u razdoblju od 17. kolovoza 1990. do 23. kolovoza 1996. godine. Oprost se odnosio i na izvršenje pravomoćne presude izrečene počiniteljima prethodno navedenih kaznenih djela. Takav Zakon o općem oprost za kaznena djela počinjena u ratu protiv Hrvatske Sabor Republike Hrvatske donio je već 2. rujna 1992., a potom i nakon vojno-redarstvene operacije “Bljesak” u svibnju 1995. godine.

Do kraja 1997. svojim domovima u RH vratilo se 118.000 prognanika i izbjeglica, uključujući oko 30.000 Srba. Da bi se proces povratka ubrzao, Vlada RH je 1998. donijela Program povratka i zbrinjavanja prognanika, izbjeglica i raseljenih osoba. Organizirani povratak bio je moguć tek nakon što se osigura minimum uvjeta, uključujući osnovnu infrastrukturu.

Idejni začetnik projekta „Spasimo život”, humanitarne akcije vjerojatno jedinstvene u cijeloj povijesti ratovanja, bio je Slobodan Lang, savjetnik predsjednika Tuđmana „za dobro”. Iako su humanitarne akcije koje je vodio prije toga – „Konvoj Libertas i „Bijeli put” poznatije u javnosti, akcija „Spasimo život” vjerojatno ima veću težinu. Nakon popisa napuštenih osoba (o svakoj osobi prikupljeno je 150 podataka koji su prikazani u ovoj knjizi), akcija je nastavljena njihovim tjednim zbrinjavanjem, tako što su ekipe Crvenog križa dostavljale pakete svakoj osobi. Međunarodni Crveni križ financirao je i izgradnju šest staračkih domova, u koje su smještane najugroženije osobe. Zahvaljujući dr. Slobodanu Langu, na vrijeme su prepoznate potreba i važnost ovakve akcije, nad čijim provođenjem je on danonoćno bdio, a potom je, kao jedan od autora knjige, podatke o njoj sačuvao za buduće naraštaje.

Slobodan Lang bio je veliki čovjek i humanitarac, čiji humanitarni projekti te pokazano čovjekoljublje i domoljublje tijekom stvaranja suvremene Republike Hrvatske i Domovinskog rata pripadaju najboljim stranicama hrvatske povijesti dobra. Njemu u spomen i zahvalnost objavljuje se ova knjiga na engleskom, kao svjedočanstvo o djelovanju dobroga čovjeka za dobrobit njegovih sugrađana.

IV. Kulturno-prosvjetna i znanstvena djelatnost

Tijekom 2016. godine objavljeno je (24) ili je u pripremi za tisak (7) u znanstvenim ili stručnim časopisima, monografijama i zbornicima te ostalim stručnim i stručno-publicističkim tiskovinama ukupno 31 znanstveni ili stručni rad zaposlenika Centra s temama iz Domovinskog rata (u taj broj nisu uračunati radovi zaposlenika Centra tijekom 2016. koji su objavljeni na portalima, kao i u pojedinim dnevnim i periodičnim tiskovinama).

Ivan Radoš nastavio je raditi kao suradnik na znanstveno-istraživačkom projektu *Hrvatski domovinski rat: strukture sjećanja*, kojega su nositelji Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatski institut za povijest i Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata.

- Ivan Brigović, „Pregled arhivskoga gradiva o Domovinskome ratu u Bosni i Hercegovini koje je pohranjeno u Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskoga rata“, izašlo u zborniku *Arhivi i Domovinski rat* s 49. savjetovanja hrvatskih arhivista.
- Ivan Brigović – Natko Martinić Jerčić – Ivan Radoš, „Prvi oružani napadi na hrvatske redarstvenike snage 1991.: Pakrac, Plitvice, Borovo Selo“, objavljeno kao prilog u 498. broju *Hrvatskog vojnika*, 22. travnja 2016.
- Natko Martinić Jerčić, „Vojne karte zapadne Slavonije u zbirkama Hrvatskog memorijalno – dokumentacijskog centra Domovinskog rata“, *Arhivi i Domovinski rat (Radovi 49. savjetovanja hrvatskih arhivista)*, Plitvice, 2016. (pregledni znanstveni rad);
- Ana Holjevac Tuković - Natko Martinić Jerčić, „Memoarsko gradivo – svjedočanstva o ratu u Bosni i Hercegovini u zbirkama Hrvatskog memorijalno – dokumentacijskog centra Domovinskog rata“, Zbornik sa znanstvenog skupa Dokumentaciona osnova ratnih zbivanja u Bosni i Hercegovini, Tuzla, 5. prosinac 2015. (u organizaciji Društva historičara Tuzla), objavljen 2016.;
- Ana Holjevac Tuković - Mate Rupić, „Arhivski fondovi paradržavnih ustanova Republike Srpske Krajine pohranjeni u Hrvatskome memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskoga rata i državnim arhivima u Hrvatskoj“, *Arhivi i Domovinski rat (Radovi 49. savjetovanja hrvatskih arhivista)*, Plitvice, 2016.
- Mate Rupić, Vladimir Geiger i Branko Ostajmer (prir.) - *Dokumenti o zločinima 12. proleterske brigade XII. udarne divizije III. jugoslavenske armije u selima kotara Donji Andrijevcima početkom studenoga 1945.*, Zagreb, 2016.
- Julija Barunčić Pletikosić - Željka Križe, „Sređivanje i vrednovanje arhivskog gradiva u Hrvatskom-memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata (iskustva i primjeri)“, *Zbornik međunarodne konferencije, Radenci, 13. – 15. april 2016., Tehnički in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja*, Pokrajinski arhiv Maribor, Maribor, 2016. – stručni rad
- Julija Barunčić Pletikosić - Željka Križe, „Očuvanost/cjelovitost arhivskoga gradiva na primjeru 18. korpusa Srpske vojske Krajine“, *Arhivi i Domovinski rat, 49. savjetovanje hrvatskih arhivista, Plitvice, 26. – 28. listopada 2016.*, Hrvatsko arhivističko društvo, Zagreb, 2016. (s Julija Barunčić Pletikosić) – stručni rad
- Slaven Ružić – Josip Đakić, „Stradanja hrvatskih branitelja virovitičkog kraja (Virovitica, Pitomača, Suhopolje, Špišić Bukovica, Gradina, Lukač) u Domovinskom ratu“, (u tisku – Zbornik radova sa znanstvenog skupa „Virovitica u Domovinskom ratu“, koji je održan u listopadu 2016. godine)
- Ružić, Slaven - Sekula Gibač Janja, „Coverage of the War in Dubrovnik in the Serbian Daily "Politika" (October 1, 1991 - January 2, 1992)“, *Reporting the Attacks on Dubrovnik in 1991, and the Recognition of Croatia*, ur. De la Brosse, Renaud ; Brautović, Mato Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne (u tisku, predviđen za 2017.)

- Janja Sekula Gibač, „Propast mirovnih pregovora i odluka predsjednika Franje Tuđmana o pokretanju operacije oslobađanja okupiranog dijela zapadne Slavonije“, *Franjo Tuđman i stvaranje suvremene hrvatske države (1990.-1999.)*, ur. Ante Bralić, Sveučilište u Zadru, Zadar 2016.
- Ilija Vučur - Janja Sekula Gibač, „Pregled arhivskog gradiva vojne provenijencije Republike Srpske Krajine u Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata i državnim arhivima Republike Hrvatske“, *Arhivi i Domovinski rat – Radovi 49. savjetovanja hrvatskih arhivista*, Zagreb 2016.
- Ilija Vučur, Pregled arhivskoga gradiva „Republike srpske krajine“ u Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru domovinskog rata i državnim arhivima republike hrvatske, *Arhivska praksa* 19, Tuzla 2016.
- Josipa Maras Kraljević - Ilija Vučur: *Atentat na Hrvatsku – The assassination of Croatia*, HMDCDR, Zagreb 2016. (znanstvena knjiga)
- Josipa Maras Kraljević, „Umjetnost u Domovinskom ratu – hrvatska stvarnost na razglednicama 1991./92.“, znanstveni rad u: Zbornik radova znanstveno-stručnog skupa „Simbol, identitet i Domovinski rat“, Zagreb 2016.
- Josipa Maras Kraljević, „Uporaba i značaj digitalne baze fotografija na primjeru HMDCDR-a“, stručni rad: *Arhivska praksa* 19, god. 19/2016., Zagreb 2016.
- Josipa Maras Kraljević – Domagoj Štefančić, „Planovi za stvaranje jedinstvene srpske države tijekom 1995.“ (u tisku)
- Domagoj Štefančić, Osnovno i srednje školstvo na okupiranom području Republike Hrvatske 1991. – 1995., *Anali za povijest odgoja*, Vol.14 (38) No.14. Prosinac 2016. (pregledni rad)
- Domagoj Štefančić, "Uzvratni Udar" - taktička vježba Srpske vojske Krajine u ožujku 1995. godine (<https://vojnapovijest.vecernji.hr/vojna-povijest/uzvratni-udar-takticka-vjezba-srpske-vojske-krajine-u-ozujku-1995-godine-1103809>, kolovoz 2016.)
- Domagoj Štefančić, Strategija realne prijetnje rujna 1993. – udari krajinskog topništva po Zagrebu i gradovima šire zagrebačke okolice (<https://vojnapovijest.vecernji.hr/vojna-povijest/strategija-realne-prijetnje-1135306>) prosinac 2016.
- I. Radoš - T. Šulj, “Prikupljanje i vrednovanje memoarskoga gradiva iz Domovinskog rata metodom usmene povijesti”, *Radovi 49. savjetovanja hrvatskih arhivista - Arhivi i Domovinski rat*, Zagreb 2016., - izvorni znanstveni rad, kao izlaganje predstavljen na arhivskom savjetovanju na Plitvicama 26. listopada 2016.
- Ante Nazor – Ivan Radoš, “Ratno gradivo o području Bihaća pohranjeno u Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata”, poslano za Zbornik sa skupa „Dokumentaciona osnova ratnih zbivanja u Bosni i Hercegovini 1992-1995.“, održan 5. prosinca 2015. u Tuzli, objavljen 2016.
- Ante Nazor, *The Croatian war of independence*, Amazon, 2016.
- Ante Nazor, „Prebacivanje dijelova 4. brigade Zbora narodne garde morem iz Novigrada u Kruševo, ljeto 1991. godine“, monografija: *Novigrad nekad i sad*, Zadar, 2016.

- Ante Nazor, „Sastanak u uredu predsjednika RH, ujutro 20. studenoga 1991.“, Zbornik radova: *Franjo Tuđman i stvaranje suvremene Hrvatske države (1990.-1999.)*, Zadar, 2016.

- Ante Nazor, „Srpska okupacija Vukovara 1991.“, *Vjesnik Đakovačko-osječke nadbiskupije i Srijemske biskupije*, br. 10, Osijek, 2016.

- Ante Nazor – Ana Holjevac Tuković, „Vukovar – hrvatski i europski grad 21. Stoljeća – pod cenzurom“, Zbornik: *Što je Vukovar hrvatskoj u Europi?* (ur. Živić, Špoljar-Vržina, Žebec-Šilj, Mihaljević), Zagreb-Vukovar, 2016. (49. knjiga Biblioteke Zbornici Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar - Ogranak Matice hrvatske u Vukovaru)

- Ante Nazor, „Daruvarski sporazum“ (rad prošao recenziju i predan za tisak u Zborniku sa znanstvenog skupa u Slavonskom Brodu)

- Ante Nazor – Ivan Radoš, „JNA u napadu na Šibenik“ (rad predan za tisak u Zborniku sa znanstvenog skupa u Šibeniku o 950 godina Šibenika)

- Ante Nazor, „HVVU kroz Domovinski rat“, *25 godina Hrvatskog vojnog učilišta Dr. Franjo Tuđman* (rad je predan za tisak, planiran početkom 2017.)

Izložbe 2016.:

Tijekom 2016. Centar je bio organizator/suorganizator ili je sudjelovao u pripremi 5 postavljenih/otvorenih izložbi.

- Belišće, 30. svibnja 2016., izložba ratnih fotografija Bošnjaka (HMDCR suorganizator)

- Štrigova, Državni arhiv Međimurja, 14. lipnja, izložba fotografija o stvaranju RH te ratnih plakata i fotografija

- Knin, 4. polovoza 2016.; u suradnji s Udrugom branitelja Vukovara iz Čakovca, na kninskoj tvrđavi je otvorena izložba fotografija o obrani Vukovara, povodom akcije za obnovu vodotornja, koja je tijekom obilježavanja „vro Oluja“ održana u Kninu.

- Šibenik, 17.-26. rujna 2016.: izložba ratnih fotografija šibenskih ratnih fotografa „Šibeniče ti si stina“ u Šibeniku, povodom obilježavanja Rujanskog rata 1991.; u suradnji s Državnim arhivom u Šibeniku i udrugama za očuvanje sjećanja na Domovinski rat.

- Zagreb, Hrvatski sabor, 16. studenoga 2016., otvorena je izložba o stradanju Vukovara, koju je priredio saborski zastupnik Stevo Culej, na temelju velikih fotografija iz našega Centra i fotografija koje je priredila Udruga vukovarskih branitelja i logoraša iz Međimurja.

Znanstveni i stručni skupovi, javne tribine, predavanja i promocije 2016.:

Tijekom 2016. godine Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata i njegovi zaposlenici sudjelovali su kao organizatori ili suorganizatori te kao aktivni sudionici (predavači, promotori) na najmanje 117 znanstvenih i stručnih skupova, javnih tribina i predavanja, te promocija i izložbi, na kojima su govorili znanstvenici, zapovjednici i ostali sudionici događaja iz Domovinskog rata te autori promoviranih publikacija (siječanj, veljača, ožujak 2016. – 18 javnih nastupa zaposlenika Centra; travanj, svibanj, lipanj – 33; srpanj, kolovoz, rujna – 18; listopad, studeni, prosinac – 48).

Radi usporedbe s prethodnom godinom, u 2015. godini sudjelovali su na najmanje 105 takvih događanja (siječanj, veljača, ožujak 2015. – 21 javnih nastupa zaposlenika Centra; travanj, svibanj, lipanj – 32; srpanj, kolovoz, rujna – 16; listopad, studeni, prosinac – 36).

Podatci o održanim izložbama (5) i predavanjima, tribinama i stručnim skupovima (najmanje 117) te napisanim stručnim radovima zaposlenika Centra (31), najbolji su pokazatelj aktivnosti zaposlenika Centra tijekom 2016. godine.

Znanstveni i stručni skupovi, javne tribine, predavanja i promocije u 2016.:

- 15. siječnja (četvrtak): Zagreb – Centar kulture u Dubravi, 19-20.45 sati, tribina “10 godina znanstveno-istraživačkog rada HMDCDR-a, s posebnim osvrtom na završetak procesa mirne reintegracije Hrvatskog Podunavlja”. Rad i izdavačku djelatnost HMDCDR-a predstavili su: Ivan Radoš: *Dokumenti vojne provenijencije „RSK“ (svibanj-listopad 1995.) i tijekom operacija „Bljesak“ i „Oluja“*; dr. sc. Julija Barunčić Pletikosić: *“Oluja” – odgovor na “strategiju realne prijetnje” (pregled i raščlamba vojne situacije u RH i BiH u razdoblju od 1991. do 1995. u kontekstu operacije “Oluja”)*; dr. sc. Ana Holjevac Tuković: *Mirna reintegracija Hrvatskog Podunavlja*; dr. sc. Ante Nazor, ravnatelj HMDCDR-a; o radu Centra i knjizi “Zagonetka pobjede”.

-18. siječnja (petak): Zagreb – muzej Mimara, svečanost povodom Dana mirovnih inicijativa grada Zagreba; uz uzvanike, o povjesnom kontekstu toga događaja govorila je zaposlenica Centra Josipa Maras Kraljević.

21. siječnja (četvrtak): Zadar – povodom obljetnice oslobodilačke operacije „Maslenica“

- 12.15 – 13.15: - Kazalište lutaka: ravnatelj Centra je održao uvodnu riječ o razgovorima između predstavnika UN-a i Srba na okupiranom području nakon operacije „Maslenica“ te važnosti komunikacije sjever-jug, a nakon njega bilo je predstavljanje knjige A. Tunjića o razgovorima s istaknutim osobama.

- 17.30-18.30: Fakultet u Zadru, svečana dvorana, predavanje ravnatelja Centra o uzrocima Domovinskoga rata i značaju operacije Maslenica.

- 18 – 18.45: OŠ Bartol Kašić – predavanje zaposlenika Centra Natka Jerčića Martinića o operaciji Maslenica učenicima 8. razreda.

- 18 – 18.45: OŠ Smiljevac – predavanje zaposlenika Centra Ivana Brigovića o operaciji Maslenica učenicima 8. razreda.

2. veljače:

- Zagreb, V. gimnazija, 13-14 sati; predavanje ravnatelja Centra o uzrocima Domovinskog rata.

- Zagreb, privatna gimnazija u Gundulićevoj 55, 14.15-15.15 sati; predavanje ravnatelja Centra o uzrocima Domovinskog rata.

15. veljače: Zabok, Knjižnica, zaposlenik Centra Natko Martinić Jerčić govorio je na otvaranju izložbe i dodijeli nagrada nagrađenim učenicima osnovnih i srednjih škola Krapinsko-zagorske župaije na likovno-literarnom natječaju na temu Domovinskog rata u organizaciji Udruge veterana Specijalne policije Barun.

18. veljače: Petrinja, Dom kulture, od 19 do 20.45 sati, promocija – predavanje o radu Centra; voditelj Odjela za arhivsko gradivo Centra Mate Rupić je govorio o dokumentima RSK, voditeljica Odjela za znanstveno istraživanje Centra Ana Holjevac Tuković je promovirala svoju knjigu o mirnoj reintegraciji Hrvatskog Podunavlja, a ravnatelj Centra je govorio o knjigama koje je Centar objavio povodom 20-godišnjice „Bljeska“ i „Oluje“ te o 10 godina rada Centra.

3. ožujka: Požega, katolička škola, 19-20.45 sati, ravnatelj Centra A. Nazor i zaposlenica Centra Julija Barunčić Pletikosić održali su predavanje o uzroku Domovinskog rata i ulozi katoličke crkve u Domovinskom ratu, s naglaskom na poruke mira, te odgovarali na pitanja nazočnih.

4. ožujka: Grubišno Polje, 8.15 – 11.15 sati, povodom dana srednje škole Bartol Kašić u Grubišnom Polju, ravnatelj Centra Ante Nazor i zaposlenici Centra Ivan Radoš, Natko Martinić Jerčić i Julija Barunčić Pletikosić, u tri školska sata održali su predavanje za učenike škole o Domovinskom ratu.

21. ožujka (ponedjeljak): Makarska, Program 9. državnog stručnog skupa *za učitelje i nastavnike povijesti na temu DOMOVINSKI RAT – Hrvati BiH i HVO u Domovinskom ratu* (20.-23. ožujka 2016.). Nakon svečanoga otvaranja, koje je održano u 10 sati, započela su predavanja:

10,45 – 11,30	Politički odnosi RH i BiH i uloga RH u obrani BiH od velikosrpske agresije – predavač dr. sc. Jakša Raguž
11,30 – 12,00	<i>Stanka za kavu</i>
12,00 – 12,45	Bosanskohercegovački Hrvati u Domovinskom ratu u RH i B i H – predavač Željko Raguž
12,45 - 14,15	<i>Stanka za ručak</i>
14,15 – 15,00	Operativna zona sjeverozapadna Hercegovina – predavač general Željko Šiljeg
15, 00 – 15,45	Bosanska Posavina – predavač brigadir Ilija Vincentić
15,45 – 16,15	<i>Stanka za kavu</i>
16,15 – 17,00	Središnja Bosna (Žepče, Travnik...) predavač general Ilija Nakić
17,00 – 17,45	Dokumenti HVO-a – predavač dr. sc. Ante Nazor
17,45 – 20,00	terenski dio – Povijest Makarske – vodiči profesori povijesti iz Makarske

22. ožujka (utorak): Predavanja su počela u 9 sati:

9,00 – 9,45	Uzroci hrvatsko-muslimanskog sukoba – predavač dr. sc. Ivo Lučić
9,45 – 10,30	Južno bojište – predavač general Nedjeljko Obradović
10,30 - 11,15	Oslobodilačke operacije HVO-a s naglaskom na operaciju Maestral – predavač general Stanko Sopta
11,15 – 11,30	<i>stanka za kavu</i>
11,30 – 12,15	Haška formula: presude MKSJ-a Hrvatima u BiH i činjenice – predavač Višnja Starešina
12,15 – 13,15	<i>stanka za ručak</i>
13,15 – 21,00	terenski dio – Mostar – vodič Željko Raguž (prema dogovorenom programu)

U Mostaru, u Hrvatskom domu Herceg Stjepan Kosača, 16.30 – 18 sati, u uvodnom dijelu predavanja govorio je i ravnatelj Centra.

23. ožujka (srijeda): Split, od 18 do 19.40 sati, dvorana Dominikanskog samostana, tribina „Sjećanje na 'Krvavi Uskrs, 31. ožujka 1991.“, u suorganizaciji našega Centra s Hrvatskom udrugom Benedikt i Alumni Filozofskog fakulteta u Splitu; o akciji Plitvice govorili su sudionici akcije Ante Krolo (ATJ Lučko) te Ante Bebić, Ivan Lela i Željko Tošić – Pajo (PJP Rakitje), a ravnatelj Centra govorio je na temu „Političke okolnosti uoči akcije na Plitvicama“.

24. ožujka (četvrtak): Karlovac, Gradska knjižnica, od 18 do 19.45 sati, povodom skore obljetnice „Krvavog Uskrsa“, Centar je održao tribinu na kojoj su promovirani rad i izdavačka djelatnost Centra. Govorili su:

- Ivan Brigović i Mate Rupiće: Dokumenti „RSK“, knjiga 17: *Dokumenti vojne provenijencije „RSK“ (svibanj-listopad 1995.) i tijekom operacija „Bljesak“ i „Oluja“*, ur. Julija Barunčić Pletikosić – Petar Mijić, Zagreb, srpanj 2015.

- Julija Barunčić Pletikosić: Ivan Pokaz, *“Oluja” – odgovor na “strategiju realne prijetnje” (pregled i raščlamba vojne situacije u RH i BiH u razdoblju od 1991. do 1995. u kontekstu operacije “Oluja”)*, Zagreb, ožujak 2015. (dvojezična – hrvatsko-engleska)

- Ana Holjevac Tuković: *Mirna reintegracija Hrvatskog Podunavlja*, Zagreb, studeni 2015. (suizdavaštvo s Despot infinitus).

- Ante Nazor: Mujo Begić, *Genocid u Prijedoru – svjedočenja*, Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, Zagreb i Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Zagreb, ožujak 2015.

Također, na pitanje nazočnog slušatelja, govorilo se i o ulozi HVO-a u obrani BiH.

13. travnja (srijeda): Požega, tribina o oslobađanju zapadne Slavonije, 18-20 sati, govorili su generali i ratni zapovjednici HV-a, te zaposlenik Centra Natko Martinić Jerčić, koji je bio i moderator tribine.

15. travnja (petak): Zagreb, Centar za odgoj i obrazovanje Dubrava (za rehabilitaciju), 12-13 sati, vukovarski branitelj Pero Janjić Tromblon i ravnatelj Centra održali su predavanje o Domovinskog rata za učenike srednje škole.

travanj: Slovenija: međunarodni skup, na kojem su o Domovinskom ratu govorile zaposlenice Centra Julija Barunčić Pletikosić i Željka Križe.

22. travnja (petak): Zagreb, Hrvatski institut za povijest, rasprava o prijedlogu novoga kurikula za povijest, u kojoj su sudjelovali ravnatelj i zaposlenici Centra.

25. travnja (ponedjeljak):

- Zagreb, Dom SJP, voditeljica Odjela za znanstveno istraživanje Centra Ana Holjevac Tuković održala je kratku prezentaciju o Domovinskom ratu, uz animaciju Hrvatskog povjesnog muzeja, za ministra obrane Republike Bugarske i ostale uzvanike.

- Vinkovci, dvorana hotela Admiral, otvaranje 17. državnog natjecanja iz povijesti za škole u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje; uz prof. Aleksandra Durmana i uzvanike, kratko predavanje o Domovinskom ratu održao je ravnatelj Centra.

27. travnja (srijeda): Zagreb, 13-14.15 sati, Visoka škola za međunarodne odnose, predavanje ravnatelja Centra za studente 1.-3. godine o Domovinskom ratu, s osvrtom na ulogu međunarodne zajednice.

28. travnja (četvrtak):

- Vinkovci, dvorana u zgradi Županije, 11-14 sati, tribina o Domovinskom ratu i ulozi 3.gbr; među ostalima, o uzroku i počecima rata govorio je ravnatelj Centra.

- Đakovo, kinodvorana, 18-19.30 sati, tribina o civilnim žrtvama rata „Da se ne zaboravi“; među ostalima, govorio je ravnatelj Centra.
- Rijeka, zgrada Državnog arhiva, otvaranje izložbe o Riječkim brigadama; kao izaslanica predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar Kitarović, govorila je voditeljica Odjela za znanstveno istraživanje Centra Ana Holjevac Tuković.

29. travnja (petak): Pakrac, promocija priručnika za povijest u izdanju Školske knjige; uz ostale govornike, govorio je i ravnatelj Centra, kao jedan od autora priručnika.

2. svibnja (ponedjeljak):

- Vinkovci, dvorana u zgradi Županije, 13-14.30 sati, znanstvena tribina „Borovo Selo 2. svibnja 1991. godine“; uz ostale znanstvenike, izlaganje o tom događaju imali su ravnatelj Centra Ante Nazor i zaposlenik Centra Ivan Brigović.
- Vukovar, Gradski muzej, 18-19.30 sati, promocija knjige Ane Holjevac Tuković „Proces mirne reintegracije Hrvatskog podunavlja“; o knjizi su govorili dr. sc. Dražen Živić, mr. sc. Anđela Ljubas, Ivica Vrkić i autorica knjige, a ravnatelj Centra pozdravio je nazočne i kratko naveo okolnosti u kojima je knjiga nastala.

9. svibnja (ponedjeljak):

- Čakovec, gimnazija „Slavenski“, 11.45-12.45 sati, predavanje ravnatelja Centra maturantima o Domovinskom ratu.
- Čakovec, gimnazija „Slavenski“, 15-16.45 sati, predavanje ravnatelja Centra i voditeljice Odjela za znanstveno istraživanje u Centru dr. sc. Ane Holjevac Tuković profesorima povijesti Međimurske županije o Domovinskom ratu.

10. svibnja (utorak):

- Zagreb, Fakultet političkih znanosti, 8.30-10 sati, predavanje ravnatelja Centra studentima 2. godine o Domovinskom ratu.
- Zagreb, MIOC („matematička“ gimnazija), 14-15.45 sati, ravnatelj Centra je maturantima održao predavanje o Domovinskom ratu; predavanje nije bilo obvezno, održano je nakon nastave, no u dvorani je bilo više učenika nego mjesta, tako da su mnogi i stajali.

11. svibnja (srijeda):

- Zagreb, 10-14 sati, HVU „Dr. Franjo Tuđman“, okrugli stol povodom 25 godina postojanja HVU-a; tema izlaganja ravnatelja Centra bila je: „HVU kroz Domovinski rat“; uvodnu riječ imali su visoki politički i vojni dužnosnici (zapovjednik HVU-a general, dr. sc. Slavko Barić; rektor sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Damir Boras i drugi), a ostala izlaganja: general Josip Lucić – „Uloga HVU-a u tranziciji Hrvatske vojske iz ratne u mirnodopsku vojsku“; brig. prof. dr. sc. Mirko Jakopčić – Ključni trenutci razvoja HVU-a“; prof. dr. sc. Davor Petrinović – Razvoj odnosa između Sveučilišta u Zagrebu i HVU-a sa stajališta akademske zajednice“; prof. dr. sc. Miroslav Tuđman – „Strateški izazovi i programi izobrazbe HVU-a“; prof. dr. sc. Ozren Žunec i suradnici – „HVU kao Hrvatsko vojno sveučilište ili sastavnica sveučilišta“; brig. prof. dr. sc. Marinko Lozančić – „Obrazovanje i znanost“.
- Sisak, hotel Panonija, 19 - 20.15 sati; na promociji dvije knjige o 1991. autora Vladimira Šeksa, o izvorima i memoarskom gradivu te važnosti 1991. u hrvatskoj povijesti, uz autora i urednika knjige govorio je i ravnatelj Centra.

19. svibnja (četvrtak): Zagreb, HDA, 18-20 sati, ravnatelj Centra održao je predavanje o Domovinskom ratu za nastavnike povijesti iz grada Zagreba (1. grupa, 40-ak nastavnika).

21. svibnja (subota): Slavonski Brod, kazalište, 12-13 sati, svečana akademija „Prekinuto djetinjstvo“, povodom otvaranja spomenika poginuloj djeci u Domovinskom ratu; između ostalih uzvanika, govorio je ravnatelj Centra o istraživanju i broju poginule djece.

23. svibnja (ponedjeljak): Rijeka, Hrvatski časnički zbor Primorsko-goranske županije i Pomorsko-povijesni Muzej Hrvatskog primorja (Guvernerova palača), 10-15 sati, okrugli stol: "1991 - doprinos istrana, primoraca, otočana i gorana u Domovinskom ratu", Mramorna dvorana; uz zapovjednike s toga područja, izlaganje je imao i ravnatelj Centra.

24. svibnja (utorak): Zagreb, HDA, 18-20 sati, ravnatelj Centra održao je predavanje o Domovinskom ratu za nastavnike povijesti iz grada Zagreba (2. grupa, 40-ak nastavnika).

25. svibnja (srijeda): Zadar, Gradska loža, 20-21.30 sati, promocija knjige Vladimira Šeksa – „Moja sjećanja 1991. (1-2 dio)“; uz autora i uzvanike, o knjigama i značaju objavljivanja izvora o Domovinskom ratu govorio je ravnatelj Centra.

27. svibnja (petak): Split (zapravo predgrađe Splita – Kamen), Franjevački samostan, međunarodni znanstveni skup „Nepomireno društvo – nepomirena pamćenja“; uz ostale predavače, ravnatelj Centra izlagao je na temu: „Vrednovanje Domovinskog rata – mediji i činjenice“.

30. svibnja (ponedjeljak): Vinkovci, kazalište, 13-14 sati, svečana akademija povodom Dana branitelja Vinovaca; među ostalim uzvanicima, kratko predavanje održao je ravnatelj Centra.

2. lipnja (četvrtak): Zagreb, osnovna škola u Sopotu, 14.30 – 16 sati, predavanje ravnatelja Centra učenicima zainteresiranim za povijest Domovinskog rata.

3. lipnja (petak): Zagreb, Hrvatski državni arhiv, 13.-13.45 sati; na konferenciji za tisak povodom međunarodnog dana arhiva i 25. obljetnice od početka Domovinskoga rata, uz ostale uzvanike, ravnatelj Centra govorio je o potrebi prikupljanja arhivskoga gradiva o Domovinskom ratu.

7. lipnja (utorak): Zagreb, Hrvatski državni arhiv, dvorana Katalozi, od 9 do 10.30 sati voditelj odjela za arhivsko gradivo Centra Mate Rupiće i ravnatelj Centra održali su predavanje za studente povijesti s Katoličkog sveučilišta, o gradivu i činjenicama iz Domovinskog rata.

9. lipnja (četvrtak): Zagreb, Hrvatski državni arhiv, dvorana Katalozi, 13-14.15 sati, predavanje ravnatelja Centra u povodu Međunarodnog dana arhiva, u suorganizaciji s Hrvatskim državnim arhivom, na temu „Stvaranje suvremene Republike Hrvatske“.

14. lipnja (utorak): Štrigova – Međimurje; otvaranje izložbe ratnih plakata čiji je suorganizator naš Centar – govorila je autorica izložbe Ana Holjevac Tuković, voditeljica Odjela za znanstveno istraživanje.
26. lipnja (nedjelja): Mrzović kraj Đakova, cjelodnevni program povodom obljetnice osnutka 1. bojne ZNG-a u Đakovštini; na okupljanju je govorio ravnatelj Centra Ante Nazor.
28. lipnja (utorak): Vrbovec, 19-20.30 sati, zaposlenik Centra Ivan Radoš govorio je o stvaranju suvremene hrvatske države na tribini o ulozi Zagrebačke županije u Domovinskom ratu.
22. srpnja (petak): Cerovnik kod Oštarija, tribina o bojištu na tom području, o važnosti prikupljanja gradiva i gradivu koje se čuva u Centru govorio je zaposlenik Centra Ivan Radoš.
23. srpnja (subota): Oklaj, 11 – 12 sati, Dan općine i sjećanja na poginule branitelje, među ostalima, o Domovinskom ratu govorio je ravnatelj Centra.
28. srpnja (četvrtak): Imotski, 20.30 – 21.30, Obilježavanje obljetnice osnutka 115.br. HV-a i operacije „Oluja“, ravnatelj Centra održao je predavanje o političkim prilikama uoči operacije „Oluja“ te govorio o novim izdanjima Centra.
4. kolovoza (četvrtak): Gradac, tribina „21 godina nakon 'Oluje'“; na tribini je, uz dr. sc. Ivu Lučića i Davora Ivu Stiera, o operaciji „Oluja“ govorio ravnatelj Centra.
1. rujna (četvrtak): Virovitica, FRA MA FU – Festival reportaže i reportera, promocija fotomonografije Tonija Hnojčika o Domovinskom ratu u zapadnoj Slavoniji; o značaju fotografije i ratu u zapadnoj Slavoniji govorio je zaposlenik Centra dr. sc. Natko Martinić Jerčić.
5. rujna (ponedjeljak): Zagreb, Gradska skupština, promocija knjige „Nadstandard skrbi za hrvatske branitelje grada Zagreba“ u izdanju Gradskog ureda za branitelje; među ostalima, o važnosti Domovinskoga rata govorio je ravnatelj Centra.
9. rujna (petak): Ludbreg, dvorac, 18-19.30 sati, promocija knjige Franje Križanića „Dnevnik rata – Ludbreg u Domovinskom ratu“, u suizdavaštvu Centra; uz autora i recenzenta knjige, govorila je zaposlenica Centra dr. sc. Željka Križe, kao recenzentica, i ravnatelj Centra kao urednik knjige.
13. rujna (utorak): Ploče, Dom kulture, 17.30 -18.30; prigodni program za učenike srednjih škola i građanstvo povodom obljetnice akcije „Zelena tabla – Mala Bara“; uz ostale, prigodno predavanje imali su Mate Rupić – voditelj Odjela za arhivskog gradivo Centra i ravnatelj Centra Ante Nazor.
- 22.-23. rujna (četvrtak-petak): Slavonski Brod, Znanstveni skup: Slavonski Brod i Brodsko-posavska županija u Domovinskom ratu; među ostalima, izlagali su zaposlenici Centra:
- Mate Rupić: Arhivski izvori za proučavanje okupacije zapadne Slavonije 1991.-1995.,
- Natko Martinić Jerčić: Ratni put 121. brigade HV-a od njenog osnutka do Sarajevskog primirja

- Ivan Brigović i Ivan Radoš: 101. brigada HV-a na istočnoslavonskom bojištu (studeni 1991.- lipanj 1992.)
- Ana Holjevac Tuković: Slavonski Brod u razdoblju od svibnja do listopada 1992. (pregled napadnih djelovanja na grad i njegova stradanja)
- Željka Križe: Izvještavanje hrvatskoga tiska o ratnim stradanjima na slavonskobrodskom području od ožujka do listopada 1992.
- Julija Barunčić Pletikosić: Stradanja Katoličke crkve u Domovinskom ratu na području današnje Đakovačke nadbiskupije
- Ante Nazor: „Daruvarski sporazum“ 18. veljače 1993.

24. rujna (subota): Baranja, Lug (dvorana hotela), 12.30-13.00, kratko predavanje ravnatelja Centra o Domovinskom ratu, na poziv Udruge 100% HRVI 1. skupine.

28. rujna (srijeda): Šibenik, Gradska vijećnica, Međunarodni znanstveni skup „950 godina od prvog spomena Šibenika“, ravnatelj Centra Ante Nazor održao je izlaganje na temu „JNA u službi velikosrpske politike – napadi na Šibenik 1991.“, koje je priredio zajedno s kolegom iz Centra Ivanom Radošom.

29.-30. rujna (četvrtak-petak): Tuzla, 29. Međunarodno savjetovanje „Arhivska praksa 2016.“, u organizaciji Arhiva Tuzlanskog kantona i Društva arhivskih zaposlenika Tuzlanskog kantona; izlaganje je imala zaposlenica Centra Josipa Maras Kraljević na temu: „Uporaba i značaj digitalne baze fotografija na primjeru HMDCDR-a“.

3. listopada (ponedjeljak):

- Zadar, znanstveni skup „Zadarsko zdravstvo i obrana Zadra u Domovinskom ratu 1991.“, od 8.30 do 18.30 sati; uz ratnog ministra zdravstva i djelatnike ratnoga saniteta, na skupu je govorio ravnatelj Centra Ante Nazor čije je predavanje bilo uvodno - „Opće vojno-društvene prilike u Hrvatskoj i okruženju 1990. – 1991.“, te zaposlenik Centra dr. sc. Slaven Ružić na temu „O napadu na Zadar – pogled temeljem srpskih izvora“.
- Vukovar, na Okruglom stolu o ulozi policije u obrani Vukovara govorio je zaposlenik Centra Natko Martinić Jerčić.

4. listopada (utorak):

- Osijek, dom HV-a, 11 sati; predavljanje knjige Spasimo život, koje je naš Centar izdavač; o knjizi su govorili voditelj Odjela za arhivsko gradivo Centra Mate Rupić i zaposlenik Centra Natko Martinić Jerčić.
- Slatina, 19 sati, tribina o ratnim novinarima; o značaju sadržaja članaka ratnih novinara za istraživanje Domovinskog rata govorio je zaposlenik Centra Natko Martinić Jerčić.
- Zadar, 13-14.30 sati, otvaranje Multimedijalne izložbe: “ISTINA – slikom i zapisom zdravstveni djelatnici u Domovinskom ratu i obrani Zadra 1991.”; o značaju predstavljenih fotografija i video zapisa, ravnatelj Centra odgovarao je na upit nazočnih novinara iz Zadra

5. listopada (srijeda): Zadar, na otvaranju kongresa povjesničara Hrvatske, kao izaslanik predsjednice RH Kolinde Grabar Kitarović nazočne je pozdravio ravnatelj Centra.

6. listopada (četvrtak): Virovitica, Znanstveni skup Virovitica u Domovinskom ratu; u uvodnom dijelu, budući da je Centar suorganizator skupa, ravnatelj Centra je pozdravio nazočne i govorio o značaju znanstvenog istraživanja Domovinskoga rata, a izlaganja na skupu održali su zaposlenici Centra:

- Natko Martinić Jerčić „Ratni put 127. brigade HV-a Virovitica od njezina osnutka do Sarajevskog primirja“,
- Slaven Ružić „Stradanje hrvatskih branitelja virovitičkog kraja (Virovitica, Pitomača, Suhopolje, Špišić Bukovica, Gradina, Lukač) u Domovinskom ratu“ i
- „Domagoj Štefančić „Bitka za granicu – oslobađanje vojnih objekata na području Virovitice od 15. do 17. rujna 1991.“.

7. listopada (petak): Lipik, Skup o ulozi medicinskih sestara u Domovinskom ratu; ravnatelj Centra je pozdravio nazočne i govorio o značaju znanstvenog istraživanja svih segmenata Domovinskoga rata.

10. listopada (ponedjeljak): Zagreb, Hrvatski studiji, znanstveni skup „Domovinski rat – mogućnosti znanstvenog pristupa“, u organizaciji HAZU, Hrvatskih studija i našeg Centra, a pod pokroviteljstvom Hrvatskog sabora; ravnatelj Centra je pozdravio nazočne u uvodnom dijelu skupa, a u prvom dijelu skupa imao je izlaganje na temu „*Izvorima protiv nametnutih percepcija*“

11. listopada (utorak): Zagreb, Hrvatski studiji, 17-17.30, završna rasprava o održanom znanstvenom skupu – govorio je i ravnatelj Centra.

14. listopada (petak): Karlovac, Gradska knjižnica, 18 – 19 sati, promocija knjige o obrani Dubrovnika Zagonetka pobjede“, koje je Centar suizdavač; uz autora knjige Olivera Pezu i ratnog pripadnika SJP iz Dubrovnika Ale Hasibegovića, govorio je i ravnatelj Centra.

19. listopada (srijeda): Prelog, Kino dvorana, 13.15-14.30 sati, predavanje ravnatelja Centra o Domovinskom ratu, zajedno s ratnim zapovjednikom u SJP MUP-a RH Željkom Sačićem.

20. listopada (četvrtak): Karlovac, Gradska knjižnica, 13-14 sati, predavanje o Domovinskom ratu održala je voditeljica Odjela za znanstveno gradiva Centra Ana Holjevac Tuković, uz suradnju s voditeljem Odjela za arhivsko gradivo Matom Rupićem.

26. listopada (srijeda): Plitvice, 49. savjetovanje hrvatskih arhivista, dvorana hotela Jezero, 10-18 sati; među ostalim sudionicima govorili su ravnatelj i zaposlenici Centra:

- Ante Nazor – uvodno izlaganje: Izvori – arhivsko gradivo kao temelj istraživanja Domovinskog rata;
- Ana Holjevac Tuković – Mate Rupić: Arhivski fondovi paradžravnih ustanova „Republike Srpske Krajine“ pohranjeni u HMDCDR-u i državnim arhivima u Hrvatskoj;
- Ilija Vučur – Janja Sekula Gibač: Pregled arhivskog gradiva vojne provenijencije „RSK“ u HMDCDR-u i državnim arhivima u Hrvatskoj;
- Ivan Radoš – Tomislav Šulj: Prikupljanje i vrednovanje memoarskog gradiva iz Domovinskog rata metodom usmene povijesti;
- Ivan Brigović: Pregled arhivskog gradiva u HMDCDR-u o Domovinskom ratu u BiH;

-Julija Barunčić Pletikosić – Željka Križe: Očuvanost / cjelovitost arhivskoga gradiva u ratnim uvjetima: primjer 18. korpusa Srpske vojske Krajine;
- Natko Martinić Jerčić: Vojne karte zapadne Slavonije u zbirkama HMDCDR-a.

2. studenoga (srijeda): Zagreb, Nadbiskupska klasična gimnazija, 12-13.30 sati, predavanje ravnatelja Centra o Domovinskom ratu.

10. studenoga (četvrtak): Zagreb, u Centru je učenicima srednje škole iz Siska, od 10.30 do 11.30 održano predavanje o Domovinskom ratu; govorili su ravnatelj Centra – o uzroku rata, zaposlenik Centra Natko Martinić Jerčić - o bitci za Vukovar te voditelj Odjela za arhivsko gradivo Centra Mate Rupić – o gradivu koje se čuva u Centru.

11. studenoga (petak): Zagreb, hotel Antunović, od 17.30 do 20 sati, okrugli stol o Sudjelovanju Albanaca u obrani RH; govorili su Višnja Starešina, bivši ministar obrane Josip Buljević, Josip Jurčević, Tom Kačinari, Jakša Raguž, ravnatelj Centra Ante Nazor i ministar branitelja Tomislav Medved.

15. studenoga (četvrtak):

- Split, Medicinski fakultet, 17-18.40 sati, promocija knjige Stipana Jankovića „Sanitet 6. Dp u Domovinskom ratu“, koje je naš Centar sunakladnik; uz autora i recenzente te uzvanike, na promociji je govorio i ravnatelj Centra, kao urednik knjige.

- Split, samostan sv. Dominika na „Pazaru“, 19-20.30, večer posvećena Samostalnom zrakoplovnom vodu Osijek i njegovoj pomoći opkoljenom Vukovaru; uz udrugu sv. Benedikt, organizator tribine bio je naš Centar, a o značaju spomenutoga voda govorili su ravnatelj Centra i njegov gost Vladimir Rajter – član toga voda i autor knjige u kojoj je opisao djelovanje toga voda.

16. studenoga (srijeda):

- Slunj, Kino dvorana, 14.30-16 sati, akademija povodom obljetnice obrane i okupacije Slunja; uz ministra branitelja i ratne zapovjednike, govorio je i ravnatelj Centra.

- Zagreb, gimnazija L. Vranjican, 12-13 sati, predavanje o Bitki za Vukovar održao je zaposlenik Centra Natko Martinić Jerčić.

17. studenoga (četvrtak):

- Zagreb, 11 sati, osnovna škola, O bitci za Vukovar i sudjelovanju Samostalnog zrakoplovnog voda u pomoći Vukovaru govorili su zaposlenica Centra Josipa Maras Kraljević i pripadnik toga voda Josip Hrgović

- Zagreb – Sesvete, gimnazija, 14-15 sati, isto su ponovili kao i u prethodnoj školi.

- Čepin, OŠ Vladimir Nazor, 12.30-13.15 sati, predavanje učenicima 8. razreda o obrani Vukovara održao je ravnatelj Centra.

- Đakovo, 14-14.45 sati, gimnazija, predavanje o obrani Vukovara održao je ravnatelj Centra.

- Đakovo, 15.15-16.45 sati, predavanje o obrani Vukovara i mirnoj reintegraciji, za nastavnike povijesti održao je ravnatelj Centra

- Vinkovci, 18.30-19.30 sati, gradska knjižnica, tribina o stradanju knjižnica u Domovinskom ratu; uz ministricu kulture i ostale govornike, govorio je i ravnatelj Centra.

- Buševac, Dom kulture, 18.15 sati, prikazivanje filma „Vukovar 1991.“, u suradnji s drugim Moj Buševac za Vukovar.

18. studenoga: Zagreb, OŠ, 11 sati, O bitci za Vukovar i sudjelovanju Samostalnog zrakoplovnog voda u pomoći Vukovaru govorili su zaposlenica Centra Josipa Maras Kraljević i pripadnik toga voda Josip Hrgović

23. studenoga (srijeda):

- Zagreb, Tehnička škola, Palmotićeve 84, od 10 do 11 sati ravnatelj Centra održao je predavanje o uzrocima Domovinskog rata i bitci za Vukovar

- Zagreb, II. gimnazija, Križanićeve ulica, 12.30-14 sati, ravnatelj Centra održao je predavanje o uzrocima Domovinskog rata i bitci za Vukovar.

24. studenoga (četvrtak): Orašje, 18-20 sati, tribina o ratu u Bosanskoj Posavini i arhivi HVO-a u HMDCDR-u; uz povjesničare i zadnjeg zapovjednika 106. brigade HVO-a, govorio je i ravnatelj Centra:

- dr. sc. Davor Marijan, Hrvatski institut za povijest - Zagreb, tema izlaganja: *Rat u Bosanskoj Posavini 1992.*

- dr. sc. Tado Oršolić, Zavod za povijesne znanosti HAZU u Zadru, tema izlaganja: *Obrambeni rat na oraško-šamačko-domaljevačkom području 1992.-1995.*

- Zvonko Baotić, prof., zapovjednik 106. domobranske pukovnije, tema izlaganja: *106. brigada/pukovnija HVO 1992.-1995.*

- dr. sc. Ante Nazor, HMDCDR - Zagreb, tema izlaganja: *Arhivsko gradivo HVO iz Domovinskog rata u Hrvatskom-memorijalno dokumentacijskom centru Domovinskog rata.*

1. prosinca (četvrtak): Pazin, Spomen dom, 18-19.45 sati, promocija knjige o 154. brigadi HV-a, uz akademike Josipa Bratulića i Petra Strčića, te zapovjednike postrojbi 154. brigade, autore knjige i ministra branitelja Tome Medveda, govorio je i ravnatelj Centra.

5. prosinca (ponedjeljak): Zagreb, Muzejski centar raketiranja Zagreba 1991./1995., promocija dvojezične fotomonografije u izdanu Centra - „Atentat na Hrvatsku“, autora Josipe Maras Kraljević i Ilije Vučura; govorili su autor većine fotografija u knjizi Stanko Szabo i recenzent knjige general Josip Štimac, te autori knjige, a pozdravnu riječ uputili su ravnatelj Muzeja grada Zagreba Vinko Ivić i ravnatelj Centra.

7. prosinca (srijeda): Slunj, kino dvorana, 18-20.30 sati, promocija dokumentarnog filma Vlade Butine „104“ sumraka, o obrani slunjskog kraja, u uvodu filma govorili su ratni zapovjednik policije Panić i ministar branitelja Tomo Medved, te ravnatelj Centra.

13. prosinca (utorak): Hrvatski sabor, 15 – 17 sati – Izvješće o radu Centra podnio je ravnatelj, a Izvješće je dobilo pozitivno izvješće svih stranačkih klubova koji su tada bili u Saboru te pojedincaca koji su se javili za riječ.

16. prosinca (petak):

- Pula, Filozofski fakultet, 9 do 13 sati, međunarodni znanstveni skup „Istra u Domovinskom ratu“, na kojem su sudjelovale kolege iz Slovenije (izv. prof. dr. sc. Gorazd Bajc), Srbije (dr. sc.

Zoran Janjetović) i Hrvatske (prof. dr. sc. Darko Dukovski, mag. hist. Vedran Dukovski, mr. Ante Gugić); ravnatelj Centra imao je uvodno izlaganje na temu: „Kronologija stvaranja suvremene hrvatske države 1990.-1991. (važniji datumi)“.

- Kistanje, dvorana općinske zgrade, 19.30 - 20.30 sati, promociju knjige Tomislava Bašića „Sinovi sv. Josipa“, koje je naš Centar suizdavač; uz autora i izdavača, o knjizi, a na zamolbu domaćina i o velikosrpskoj politici kao uzroku Domovinskog rata, govorio je ravnatelj Centra.
- Osijek, HNK, 11-14 sati, tribina Zajednice prognanih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata; uz ostale predavače, govorio je i zaposlenik Centra dr. sc. Natko Martinić Jerčić.

21. prosinca (srijeda): Nova Gradiška, tribina „25. obljetnica novogradiškog bojišta“; uz ostale sudionike, predavanje je održao zaposlenik Centra Natko Martinić Jerčić, na temu: „Novogradiško bojište od kolovoza 1991. do Sarajevskog primirja“

Pojavljivanje u medijima:

Tijekom 2016. aktivnosti Centra ili intervjui sa zaposlenicima Centra objavljeni su najmanje 105 puta u raznim dnevnim novinama i časopisima, te na televiziji i radiju (većinom lokalne razine).

Stručno usavršavanje:

Centar je krajem 2016. imao 7 doktora znanosti (Ana Holjevac Tuković, Janja Sekula Gibač, Slaven Ružić, Julija Barunčić Pletikosić, Natko Martinić Jerčić, Željka Križe i Ante Nazor).

Četvero zaposlenika i zaposlenica Centra bilo je na doktorskom studiju iz nacionalne povijesti 20. stoljeća - Domovinski rat (Ivan Brigović, Ivan Radoš, Josipa Maras Kraljević i Ilija Vučur).

Sve troškove stjecanja doktorata, kao i troškove raznih stručnih usavršavanja za svoje djelatnike do sada je Centar uspio platiti vlastitim sredstvima.

Izvješće sastavio ravnatelj Centra:
Izv. prof. dr. sc. Ante Nazor

Prilog 1: Izdavačka djelatnost Centra (objavljeno 72 i 1 u pripremi za tisak), ukupno 73 izdanja (među njima jedna trojezična i 10 dvojezičnih knjiga: 9 hrvatsko-engleskih i 1 hrvatsko-francuska):

Serijski Dokumenti: Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990.-1995. - dokumenti (ur. Mate Rupić i ostali zaposlenici Centra); knjige s parnim brojevima (2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18) objavljene su u suizdavaštvu s Hrvatskim institutom za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, Slavonski Brod.

- knjiga 1: *Oružana pobuna Srba u Hrvatskoj i agresija Oružanih snaga SFRJ i srpskih paravojnih postrojbi na Republiku Hrvatsku (1990.-1991.)*, ur. Mate Rupić, Zagreb, 2007.

- knjiga 2, *Dokumenti paradržavnih i političkih ustanova pobunjenih Srba u Republici Hrvatskoj (1990.-1991.)*, ur. Mate Rupić, Zagreb – Slavonski Brod, 2007.

- knjiga 3: *Oružana pobuna Srba u Hrvatskoj i agresija Oružanih snaga SFRJ i srpskih paravojnih postrojbi na Republiku Hrvatsku (siječanj-lipanj 1992.)*, ur. Mate Rupić, Zagreb, veljača 2008.

- knjiga 4: *Dokumenti institucija pobunjenih Srba u Republici Hrvatskoj (siječanj-lipanj 1992.)*, ur. Mate Rupić, Zagreb – Slavonski Brod, veljača 2008.

- knjiga 5: *Dokumenti vojne provenijencije „Republike Srpske Krajine“ (srpanj-prosinac 1992.)*, ur. Mate Rupić, Zagreb, ožujak 2009.;

- knjiga 6: *Dokumenti institucija pobunjenih Srba u Republici Hrvatskoj (srpanj-prosinac 1992.)*, ur. Mate Rupić, Zagreb – Slavonski Brod, ožujak 2009.

- knjiga 7: *Dokumenti vojne provenijencije „Republike Srpske Krajine“ (siječanj - lipanj 1993.)*, ur. Mate Rupić – Ilija Vučur, Zagreb, prosinac 2009.

- knjiga 8: *Dokumenti institucija pobunjenih Srba u Republici Hrvatskoj (siječanj - lipanj 1993.)*, ur. Mate Rupić – Janja Sekula, Zagreb – Slavonski Brod, veljača 2010.

- knjiga 9: *Dokumenti vojne provenijencije „Republike Srpske Krajine“ (srpanj-prosinac 1993.)*, ur. Mate Rupić – Josipa Maras Kraljević, Zagreb, prosinac 2010.

- knjiga 10: *Dokumenti institucija pobunjenih Srba u Republici Hrvatskoj (srpanj-prosinac 1993.)*, ur. Mate Rupić – Slaven Ružić, Zagreb – Slavonski Brod, rujna 2011.

- knjiga 11: *Dokumenti vojne provenijencije „Republike Srpske Krajine“ (siječanj-lipanj 1994.)*, ur. Julija Barunčić Pletikosić - Ivan Brigović, Zagreb, ožujak 2012.

- knjiga 12: *Dokumenti institucija pobunjenih Srba u Republici Hrvatskoj (siječanj-lipanj 1994.)*, ur. Željka Križe Gračanin - Ivan Radoš, Zagreb-Slavonski Brod, listopad 2012.

- knjiga 13: *Dokumenti vojne provenijencije „Republike Srpske Krajine“ (srpanj-prosinac 1994.)*, ur. Natko Martinić Jerčić – Domagoj Štefančić, Zagreb, veljača 2013.

- knjiga 14: *Dokumenti institucija pobunjenih Srba u Republici Hrvatskoj (srpanj-prosinac 1994.)*, ur. Ana Holjevac Tuković – Slaven Ružić, Zagreb-Slavonski Brod, kolovoz 2013.; suizdavaštvo s Hrvatskim institutom za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, Slavonski Brod.

- knjiga 15: *Dokumenti vojne provenijencije „Republike Srpske Krajine“ (siječanj-travanj 1995.)*, ur. Mate Rupić – Ilija Vučur, Zagreb, veljača 2014.

- knjiga 16: *Dokumenti institucija pobunjenih Srba u Republici Hrvatskoj (siječanj-travanj 1995.)*, ur. Josipa Maras Kraljević – Janja Sekula Gibač, Zagreb-Slavonski Brod, srpanj 2014.

- knjiga 17: *Dokumenti vojne provenijencije „RSK“ (svibanj-listopad 1995.) i tijek operacija „Bljesak“ i „Oluja“*, ur. Julija Barunčić Pletikosić – Petar Mijić, Zagreb, srpanj 2015.

- knjiga 18: *Dokumenti vojne provenijencije „RSK“ (svibanj-listopad 1995.)*, ur. Željka Križe – Ivan Radoš, Zagreb-Slavonski Brod, studeni 2015.

- knjiga 19: *Dokumenti, 9. korpus JNA (1991.)*, ur. Ivan Brigović – Ivan Radoš, Zagreb, 2016.

Serijski Memoarsko gradivo: Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990.-1995.; knjige:

1: *Prilozi za povijest Hrvatske ratne mornarice u Domovinu. ratu (1991.)*, ur. A. Nazor, Zagreb 2007.

2: *Novinari – svjedoci vremena - Zapisi Trajka Grkovskog: Karlovac – Plitvice 1991.-1995.*, ur. Ana Holjevac Tuković, Zagreb, studeni 2007.

3: *Franjo Molnar, Osječki autoportret* (dnevnik zapovjednika minobacačkog voda 106. brigade, rujna 1991. - ožujak 1992.), ur. Julija Barunčić Pletikosić - Ante Nazor, Zagreb, studeni 2008.

4: *Zapisi s Banovine 1990., 1991., 1995.* (Željko Maljevac i Marjan Gašljević), Zagreb, studeni 2009.

5: *Na prvoj crti protiv smrti (prilozi za povijest regije Gacka u Domovinskom ratu 1991.-1993.)*, autor Davor Peitel, ur. Ante Nazor – Ivan Radoš, Zagreb, srpanj 2011.

- 6., *Život na meti (francuski dragovoljac u Domovinskom ratu) / Une vie en ligne de mire (Volontaire français dans la Guerre d'Indépendance Croate)*, autori Marc Charuel - Gaston Besson, ur. Ivan Radoš i Tomislav Šulj, Zagreb, studeni 2011.; dvojezična: hrvatski i francuski jezik
- 7: Slavica Bilić, *Prsten mira i majčinske ljubavi (prilozi za povijest Bedema ljubavi – pokreta majki za mir u Domovinskom ratu, 1991.-1993.)*, Zagreb, srpanj 2013.
- 8: *Operacija "Maslenica" – sjećanja sudionika (prilozi za istraživanje oslobodilačke operacije "Gusar" / "Maslenica")*, Tomislav Šulj – Vladimir Brnardić, Zagreb, studeni 2014.
- 9: *HVO u obrani Sarajeva*, Slavko Zelić, Zagreb, studeni 2014. (suizdavaštvo s Hrvatskim dokumentacijskim centrom Domovinskog rata u BiH)
- 10: *Rat u oazi mira*, Anton Crnković, Delnice, studeni 2014. (suizdavaštvo s gradom Delnice)
- 11: *Braneći riječni grad – sjećanja zapovjednika Policijske postaje Metković na Domovinski rat u dolini Neretve 1990./1992.*, Zagreb, srpanj 2015.
- 12: *885 dana rata – korespondencija obitelji Gugo na Kninskom području*, priredili Katarina Gugo i Marin Buovac, Knin-Zadar, kolovoz 2015. (suizdavaštvo s gradom Kninom)
- 13: Oliver Pezo, *Zagonetka pobjede – obrana Dubrovnika 1991./1992.*, Dubrovnik, prosinac 2015.
- 14) Stipan Janković, *Sanitet 6. DP Split u Domovinskom ratu*, Zagreb, listopad 2016.
- 15) Franjo Križanić, *Dnevnik rata (Ludbreg u Domovinskom ratu)*, Ludbreg, 2016.
- 16) Tomislav Bašić, *Sinovi svetoga Josipa*, Split, lipanj 2016.
- 17) Ivica Jurčević, *Postrojba Most u obrani Paškog mosta*, Zagreb, prosinac 2016.

Fotomonografije:

- 1) Marijo Filipi „*Na istočnom pragu domovine (Slavonija, ljeto/jesen 1991. – kamerom i perom)*“, ur. Ante Nazor, Zagreb, 2006.;
- 2) Ante Nazor, *Oluja pobjede*, Zagreb, kolovoz 2007.; dvojezična: hrvatski i engleski jezik
- 3) Željko Gašparović, *Svjetlost slobode*, Zagreb, studeni 2007.
- 4) Damir Fabijanić, *Plodovi zla*, Zagreb, studeni 2007.; dvojezična: hrvatski i engleski jezik
- 5) Marijo Reljanović, *Hrvatski ratni plakat*, ur. Ante Nazor, Zagreb, listopad 2010. (u suizdavaštvu s Ministarstvom obrane Republike Hrvatske /Služba za odnose s javnošću); trojezična: hrv., eng., njem.
- 6) Toni Hnojčik, *To sam radio u ratu, sine*, ur. Ante Nazor – Natko Martinić Jerčić, Zagreb, prosinac 2010.; dvojezična: hrvatski i engleski jezik
- 7) Stanko Ferić, *Zbirka fotografija iz Domovinskog rata 1991.-1995.*, Šibenik, 2011. (suizdavaštvo s ratnim fotografom Stankom Ferićem)
- 8) Zvonimir Tanocki, *Vinkovci u Domovinskom ratu*, ur. Natko Martinić Jerčić - Ante Nazor, Zagreb, ožujak 2012.; suizdavaštvo s Ogrankom Matice hrvatske Vinkovci; dvojezična: hrvatski i engleski jezik
- 9) Marko Perić, *Đakovačkim objektivom kroz Domovinski rat (fotografije o Đakovštini i Hrvatskoj – od uspostave demokracije 1990. do mirne reintegracije okupiranoga teritorija 1998.)*, Zagreb, listopad 2013.
- 10) Martin Grgurovac, *Vinkovci i okolica – ratne devedesete*, listopad 2014. (dvojezična: hrvatsko-engleski jezik; u suradnji s „Privlačica“ Vinkovci)
- 11) Josipa Maras Kraljević – Ilija Vučur, *Atentat na Hrvatsku – The Assassination of Croatia*, Zagreb, listopad 2016. (znanstvena knjiga - fotomonografija)
- 12) Radovan Goger, *Šibeniče ti si stina* (zbirka fotografija iz Domovinskog rata, 1991.-1995.), Šibenik 2016.; u suizdavaštvu s Državnim arhivom u Šibeniku

Knjige, znanstvene i stručne studije, zbornici radova:

- 1) Ante Nazor, *Počeci suvremene hrvatske države*, Zagreb, 2007.
- 2) Davor Marijan, *Oluja*, Zagreb, rujan 2007.
- 3) *Specijalne postrojbe MUP-a RH u Oluji* (ur. Ante Nazor), Zagreb, kolovoz 2008.
- 4) *Grad je bio meta: bolnica, dom umirovljenika ...* (srpska agresija na RH i okupacija Vukovara 1991.), ur. Ante Nazor, Zagreb, studeni 2008.
- 5) Martin Barić – Dubravko Halovanić, *Izravni demografski gubici Karlovačke županije u Domovinskom ratu*, ur. Ante Nazor, Zagreb, studeni 2008.
- 6) *Zapovjedni vrh JNA, siječanj 1990.-svibanj 1992.*, grupa autora: Želimir Latković, Davor Marijan i ostali, ur. Ante Nazor - Ivan Brigović, Zagreb, prosinac 2010. (u suizdavaštvu s Ministarstvom obrane Republike Hrvatske / Savjetom za sukcesiju vojne imovine)

- 7) Mirko Valentić, *Rat protiv Hrvatske 1991.-1995. (velikosrpski projekti od ideje do realizacije)*, Zagreb, 2010.; suizdavaštvo s Hrvatskim institutom za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, Slavonski Brod.
- 8) Anđelko Mijatović, *Otkos-10 – Domovinski rat u zapadnoj Slavoniji 1990.-1991.*, Zagreb, 2011. (suizdavaštvo s Udrugom dragovoljaca i veterana Domovinskog rata RH)
- 9) *Prilozi za povijest Rame u Domovinskom ratu 1990.-1995. (prilozi o borbi Hrvata u BiH za opstojnost u na svojoj djevodini)*, ur. Ante Nazor – Julija Barunčić Pletikosić, Zagreb, srpanj 2011.
- 10) Ante Nazor, *Velikosrpska agresija na Hrvatsku 1990-ih / Greater-Serbian Aggression on Croatia in the 90's*, ur. Mate Rupić, Zagreb, prosinac 2011.; dvojezična: hrvatski i engleski jezik
- 11) *Srpska pobuna u zapadnoj Slavoniji 1990.-1995.: nositelji, institucije, posljedice*, Zbornik radova, ur. Mladen Barać – Ivica Miškulin, Slavonski Brod-Zagreb, travanj 2012.; suizdavaštvo s Hrvatskim institutom za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, Slavonski Brod
- 12) Vladimir Mukusev, *Crna mapa - priča jedne novinarske istrage* (prijevod s ruskog na hrvatski jezik: Jana Pešić), ur. Ivica Pandža – Orkan, Selište Kostajničko, lipanj 2012.; suizdavaštvo s Udrugom hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata – ogranak Selište Kostajničko
- 13) Panajoti Gilve, *MOMP „Zvir“ – otok Hvar u Domovinskom ratu 1991.-1996.*, ur. Julija Barunčić Pletikosić – Željka Križe Gračanin, Zagreb, kolovoz 2012.
- 14) *Hrvatska kronika iz Pariza 1990.-1995.*, Stjepan Lapenda, Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, Split, studeni 2012.
- 15) Ivan Radoš – Ivan Brigović, *101. brigada HV-a*, Zagreb, I/2013.; suizdav. s Udrugom 101. brig. HV-a.
- 16) Stjepan Milković, *Alfe žive vječno!*, Zagreb, studeni 2013.; suizdavaštvo s Udrugom SJP Alfe, MUP-om RH i gradom Zagrebom.
- 17) Mujo Begić, *Genocid u Prijedoru – svjedočenja*, Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, Zagreb i Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Zagreb, ožujak 2015.
- 18) Ivan Pokaz, *“Oluja” – odgovor na “strategiju realne prijetnje” (pregled i raščlamba vojne situacije u RH i BiH u razdoblju od 1991. do 1995. u kontekstu operacije “Oluja”)*, Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, Zagreb, ožujak 2015. (dvojezična: hrv.-eng.)
- 19) Ana Holjevac Tuković, *Mirna reintegracija Hrvatskog Podunavlja*, Zagreb, studeni 2015. (u suizdavaštvu s Despot infinitus).
- 20) Slobodan Lang – Branko Čulo – Bosiljko Domazet, *Spasimo život – Saving Life*, Zagreb, 2016.
- U pripremi za tisak (prosinac 2016. godine):**
- 21) Slaven Ružić, Djelovanje “Vlade RSK” od 1991. do 1992. (znanstvena studija)

Izdanja samo na engleskom jeziku:

- 1) Davor Marijan, *Storm*, Zagreb, august 2010.
- 2) Anica Marić, Ante Nazor, *THE TOWN WAS THE TARGET: THE HOSPITAL, THE NURSING HOME... (the aggression by Serbia, that is the JNA and Serbian and Montenegrin forces against the Republic of Croatia and the Serb occupation of Vukovar 1991)*, Zagreb, 2011.
- 3) Valentić Mirko, *War Against Croatia 1991-1995 – Greater Serbian Projects from Idea to Implementation*, The Ollendorff Center, New Jersey, USA, 2012.; napomena, Centar nije sudjelovao u troškovima prijevoda i tiska spomenute knjige na engleski jezik.
- 4) Ante Nazor, *The Croatian War of Independence – Serbian's War of Conquest Against Croatia and the Defeat of Serbian Imperialism 1991-1995*, Amazon, 2016; napomena, Centar nije sudjelovao u troškovima prijevoda i tiska spomenute knjige na engleski jezik.

Katalozi izložbi - prospekti:

- tekst za katalog izložbe: Mjesto sjećanja - Vukovarska bolnica 1991., Zagreb, 2006.;
- tekst za prospekt za Spomen dom na Ovčari (Zagreb, 2006.) - 35.000 komada, na hrvatskom i na četiri strana jezika (engleski, njemački, talijanski, francuski);
- prospekt izložbe *Počeci suvremene hrvatske države – kronologija događaja*, Zagreb, 2006.
- katalog izložbe (Tovarnik, 12.-30. lipnja 2012.): Šimun Penava, Hrvatski Tovarnik – List prognanika Tovarničana i Ilačana, 1993.-1997. (ur. Penava), Zagreb, 2012.